

IPARI JOGVÉDELLEM

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A KOLLEKTIVSZERZŐDÉSEK, A MUNKÁSOK ÉS MUNKAADÓK SZERVEZKEDÉSE, A MUNKÁSVÉDELLEM, AZ IPARI TULAJDON, AZ IPARIGAZGATÁS, A KARTELLÜGY ÉS A VASUTI JOG KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: DR. LÁNCZI JENŐ

TÁRSSZERKESZTŐ: DR. KADOSA MARCEL

Törvényjavaslata tisztességtelen verseny ellen való védekezésről.

Írta: Dr. Pap Dezső.

Azoknak a fegyvereknek hiányossága, melyekkel jogrendszerünk az egészséges gazdasági fejlődést veszélyeztető tisztességtelen verseny kinövéséi ellen eddig alkalmazott, már régebben megérlette annak a szükségét, hogy törvényhozásunk a gazdasági élettel párhuzamosan fejlődő tisztességtelen verseny leküzdésére az eddig rendelkezésre állottaknál teljesebb és hatásosabb eszközökről gondoskodjék. Van ugyan már eddig is számos törvényi rendelkezésünk, melyeknek éle közvetlenül vagy közvetve épen a tisztességtelen verseny ellen irányul: de ezek korántsem érik utói annak minden megnyilvánulását, úgy hogy csak oly alak felvételére utalva, melyre törvény nem ütötte még rá a közveszélyesség bélyegét, a gazdasági élet tengerén még mindig szabadon kalózkodhatik az élődsi tisztességtelenség.

Az iránt, hogy jogrendszerünk ennek a bajnak leküzdése céljából alapos kiépítésre szorul még, nincs is véleményeltérés. Véleményeltérés merült fel azonban ennek módja tekintetében.

Vannak, kik abból indulnak ki, hogy a tisztességtelen verseny minden különleges fajtát egy törvényben összefoglalni korántsem lehetséges. Amennyiben tehát általános rendelkezések szükségesek és lehetségesek, ezeket az általános magánjogban, büntetőjogban, ipartörvényben stb. kell elhelyezni, a tisztességtelen verseny különleges alakjaival pedig, aszerint, amint az azok ellen való védekezés szüksége felmerül, speciális törvényekben kell szembeszállni. Hazánkban eddig tudvalevőleg ez a rendszer érvényesült, mert hiszen a tisztességtelen versenyről szóló általános törvényünk eddig nincsen és legfőleg azoknak egyes megnyilvánulásait üldözik egyes speciális törvények.

A másik felfogás ezzel szemben azt vitatja és ez a felfogás érvényesült abban az igen sikerült törvényjavaslatban is, mely már az előző kormány alatt elkészült és mely egynémely módosítás után alighanem már rövidesen törvényhozási tárgyalás alá is kerül, — hogy a differenciálódás eléggé előrehaladt már e téren is ahhoz, hogy a különböző jelenségeknek és az azokra vonatkozó szabályoknak általánosításához, másrészt különleges törvénybe foglalásához hozzá lehessen látni. Ez a felfogás sem vonja kétségbe azt, hogy a tisztességtelen verseny minden alakjára konkrétan kiterjedő törvényt ma még megalkotni nem lehet; sőt meggyőződése, hogy egyáltalán nem is lesz az lehetséges később sem, mert hiszen amily változatos, előre

nem látható érvényesülési módozatokat keres az uralkodó felfogás szerint tisztességes gazdasági küzdelem, olyannyira alkalmazkodik ennek minden életnyilvánulásához a parazitaként vele fejlődő tisztességtelen verseny. Azt vitatja azonban ez a felfogás, hogy a tisztességtelen verseny folyton felbukkanó újabb megnyilvánulásaiban megállapítható már bizonyos belső összefüggés, megállapíthatók a lényegre vonatkozó oly közös vonások, melyek megengedhetővé teszik azoknak egy közös szabály alá való foglalását, illetve e szabály alkalmazását, mielőtt a közkerölcs valamely üzleti eljárásban felismeri azokat a célszabályokat, melyek ellen az a szabály irányul. Ez a szempont mérvadó a tekintetben, hogy ne bízzunk mindent a speciális törvényalkotásra, hanem gondoskodjunk általános szabályról. Példával illusztrálom ezt.

A tisztességtelen versenyről szóló törvény felállíthatja azt az elvet — és ezt teszi az e tárgyban készült törvényjavaslatunk is, — hogy aki vállalata körében az üzleti tisztességet közfelfogás szerint sértő vagy általában a jó erkölcsökbe ütköző oly cselekményt követ el, amelylyel magának versenytársaival szemben az üzleti versenyben előnyt szerezhet vagy biztosíthat, versenytársainak pedig közvetlenül vagy közvetve kárt okozhat: attól bármelyik versenytárs a cselekmény abban hagyását és esetleg kárának megtérítését is követelheti. Tegyük fel, hogy a munkaszabály szerződés (tarifaszerződés) megkötéséről és annak jogkövetkezményeiről nem intézkedik törvény, — amint nem intézkedik nálunk sem — és a megkötött szerződés csak a szerződő feleknek, de nem a szerződő társaknak biztosít egymással szemben jogokat és kötelezéseket, úgy hogy tehát pl. a munkaadóiv sem törvény, sem szerződés alapján nem fordulhatnak a velük együtt szerződő oly munkaadó ellen, ki a szerződés megszegésével magára nézve kedvezőbb munkafeltételek mellett dolgoztat, mint a szerződést betartó társai. Ha a közfelfogás azt tartja, hogy ennek a munkaadónak ez az eljárása a tisztességtelen versenynek fentebb jelzett fogalom meghatározása alá esik, a munkaszabályszerződések különleges törvényi szabályozása nélkül is megvédhetők a tisztességtelen versenyre vonatkozólag megállapított generalis szabály alapján a vállalkozóknak a jelzett szempontból, t. i. a verseny szempontjából a munkaszabályszerződéshez fűződő érdekei.

Abból, hogy a tisztességtelen versenyre vonatkozólag felállíthatunk immár bizonyos általános szabályokat, az látszik következni, hogy helyezzük el tehát ezeket általános törvényeinkben, az általános polgári és büntető törvényekben, a kereskedelmi- és az ipar-

törvényben. Csakhogy az ily eljárás egyáltalán nem felel meg a tisztességtelen verseny ellen való védekezés lehető megkönnyítéséhez fűződő követelményeknek.

Figyelembe kell venni nevezetesen, hogy e védekezés nemcsak anyagi hanem bizonyos eljárási szabályokat is feltételez. A sértett versenytárs pl. az eljárás során kívánhatja, hogy azokat a megjelöléseket, csomagolásokat, burkolatokat, körleveleket stb., melyekkel a tisztességtelen verseny tényálladékát megállapító cselekményt elkövették, zár alá vegye a hatóság, ami viszont az itt figyelembe jövő érdekekre való tekintettel oly speciális eljárást követel, melynek csakis itt és máshol nincs helye. De az anyagi jogszabályok közt is vannak olyanok, melyek csakis a tisztességtelen verseny ellen való küzdelemben érvényesülnek. Törvényjavaslatunk pl. a kártérítési igény elévülésére az általános magánjogban megállapítottnál rövidebb (hat havi) elévülési időt állapít meg; kimondja, hogy ha a cselekményt időszaki nyomtatvány útján követték el, annak kiadója az abban hagyási kötelezettséget megállapító jogerős bírói ítéletnek, habár azt nem ellene is hozták, mihelyt arról tudomást szerez, kártérítés kötelezettségének terhe alatt eleget tenni tartozik stb., stb. Ily különleges, egészen új tárgyú szabályokkal a jogfejlődés és a hagyományok által már megállapított tartalmú, általános szabályok befogadására szánt általános törvénykönyveket megterhelni bizonyára nem volna célszerű.

Figyelembe kell venni azt is, hogy a tisztességtelen verseny elleni küzdelem nem alapul még egyelőre minden államban egyaránt elfogadott határozott jogelveken, de igen nagy befolyása van arra az erkölcsi és gazdasági célszerűség szempontjainak, amely szempontok a nemzetek mai gazdasági versenyében egészen más súlylyal érvényesülnek, aszerint, amint belföldi vagy külföldi vállalatok vagy áruk megvédéséről van szó, – úgy hogy a tekintetben érvényesül-e a védelem vagy sem, a gazdasági szerződéseknek is jelentősége lehet. Törvényjavaslatunk kimondja pl., hogy ha a magyar szent korona országainak területéről származó áruk valamely államban a származási hely megjelölése tekintetében más országokbeli áruknál kedvezőtlenebb elbánásban részesülnek, a minisztérium az illető állammal szemben megtorlást alkalmaztathat. Épen e szempontból kötöttük ki az Ausztriával 1907. évi október hó 8-án kötött kereskedelmi szerződés (1908: XII. t.-c.) XVII. cikkében, hogy a tisztességtelen verseny elleni védekezés tekintetében egyik állam polgárai ugyanazokat a jogokat élvezik, mint a másik állam saját polgárai; és a szerződés zár jegyzőkönyvének e cikkekre vonatkozó részében azt, hogy a tisztességtelen verseny megakadályozása céljából a két államban lehetőleg összhangzatos elveknek kell érvényesülni.

Ez a szerződési kikötés azután ismét egy okkal több arra, hogy a szabályozás különleges törvényben történjék, mert a joganyag csak ily szabatos elhatárolása mellett zárhatjuk ki a szerződés folytán jogosult másik félnek esetleges kívánságait és kifogásait saját autonóm törvényhozásunk más területeiről.

Tegyük hozzá végül mindezekhez a következő elvi jelentőségű megfontolást. Joggal tartja a közgazdaságtan mai gazdasági életünk legfontosabb tényezőjének a versenyt. Társadalmunknak minden gazdasági sikere és betegsége a verseny előnyeiből és hátrányai-ból származnak. Mai jogfelfogásunk alapján szinte önként adódik tehát annak a szüksége, hogy állapítsuk meg tehát a versenynek eredetét, foglaljuk össze azokat a szabályokat, melyekkel a mindenkor uralkodó erkölcsi és jogi felfogás a versenynek szabadságát a közjó érdekében megkötni igyekszik. Ma már túl va-

gyunk a versenyszabadság vak imadásának korszakán, azon a felfogáson, hogy a versenyszabadság, még ha a legbecesebb értékek esnek is annak áldozatul, szent és sérthetetlen. Tudjuk ma már, hogy a verseny teljes felszabadításának első sorban maga a verseny esik áldozatul és gyarapodnak is mindinkább azok az óvó intézkedések, melyeket a társadalom a verseny féltelenségétől fenyegetett magasabb érdekei védelmére felállít. Ha rendszeresen feldolgozva együtt vannak ezek a szabályok, könnyebb az eligazodás azokban, világosabban áll előttünk a törvényhozó akarata, a szükséges törvényt módosítás és kiegészítés is könnyebben keresztülvihető, mintha e végből több különböző codexnek szabályait kell módosítani és kiegészíteni. Bár kétségtelen, hogy vannak a tisztességtelen verseny elleni védekezésről szóló törvénytervezetnek részletei, melyek már létező törvényeinkből is levezethetők, azokban megtalálhatók vagy legalább is melyek elhelyezhetők volnának azokban és a készülő általános polgári törvénykönyvben; nem bírálva továbbá ezuttaj egyes rendelkezéseinek célszerűségét: az, hogy rendszeres egészebe foglalja a tisztességtelen verseny megakadályozásának szabályait és ezzel megkönnyíti e joganyag kiépítésének feltételeit, minden tekintetben csak helyeselhető.

O. M. B. P. és a rokkantbiztosítás.

Írta: *dr. Jakobi Kálmán*

a „Kolozsvári Kerületi Munkásbiztosító Pénztár” igazgatója.

A Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, ha hivatásukat szociálpolitikai megértéssel akarják betölteni, az Országos pénztár által, az 1907. évi XIX. t.-c. szerint nyújtandó segélyeket kötelesek a legliberalisabb törvényt magyarázat szerint kiszolgáltatni. Ha ez az elvi nézpont helyes – az ellenkezőjét pedig aligha fogja valaki vitatni – akkor helyes az a (megállapítás is, hogy pusztán ez elvnek a gyakorlati életbe való átültetésével és a törvényt sértés szándékának legteljesebb kizárásával *ellátják az Országos Munkásbiztosítók és Balesetbiztosító Pénztár nevében a rokkantbiztosítás teendőit is*. Ellátják pedig különösen és elsősorban azokban a rokkantsági esetekben, amelyek gyógyíthatlan, vagy huzamosab ideig, esetleg évekig eltartó betegségekből erednek, illetve ezekkel kapcsolatosak.

A tétel ilyen megállapítása, illetve ilyen néven való megjelölése talán újszerű lehet a gyakorlat emberei előtt, de nem új az a tényleges állapot, melyei ez a megállapítás, illetve megjelölés minden tekintetben fed. A pénztárak előtt t. i. egyáltalán nem ismeretlenek azok az úgynevezett „évelő” betegek, akik – csekély megszakításokkal – éveken át élvezik a törvény 50. §-ának 1-4. pontjában írt segélyeket akkor, amikor a törvény ugyanazon szakasza 20 heti maximumban állapítja meg e segélyek felső időbeli határát. Az ilyen, éveken át való betegellátást, mely nyilván a rokkantbiztosítás teendői körébe esik, mindnyájan jól ismerjük. Ismerjük, de nem szívesen beszélünk róla. Csaknem féltett titokként őrizzük, mintha attól kellene tartanunk, hogy a titok fölfedésével esetleg elzárjuk a munkásbiztosítás gondoskodásától azokat, akik – az adott helyzetben – leginkább rászorulnak a szociális ellátásra és leginkább veszik igénybe a pénztárak segélyeit. Pedig, ha kissé közelebbről vizsgáljuk meg a dolgot, nem tudom, hogy ugyanazt a célt, amelyet a „nem beszélés”-sel kívánunk szolgálni, nem szolgáljuk e hathatósabban és eredményesebben azzal,

hogy igenis szóvá tesszük a – német szempontból – kissé talán kényesnek látszó kérdést.

A rokkantbiztosítás teendőit ilyenképen az 1907. évi XIX. t.-c. 64. §-ának olyan értelmezésével látják el az Országos Pénztár helyi; szervei, amely értelmezés a pénztáraktól méltán és joggal megkívánt liberális törvénymagyarázat határait talán túl is lépi. Túl lépi pedig e határt nem annyira a pénztárak, mint az igénylők törvénymagyarázata. Az idézett törvényszakasz szerint, oly tagok, kik a törvény, illetve alapszabályszerű segílyt teljesen igénybe vették, ugyanabból a betegségből kifolyólag újabb segílyezésre csak akkor tarthatnak igényt, ha a segílyezés lejártá után legalább nyolc hétig munkában állottak, illetve keresetképesek voltak, s ez idő alatt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztárnak tagjai voltak. A törvényhozó nyilván a rokkantellátás eseteinek kizárását intencionálta e rendelkezéssel, s épen az ellenkezőjét érte el. A rendszerint gyógyíthatlan, vagy mindegyre megújuló és huzamosabb időn át tartó betegségek következtében keresetképtelenné vált, biztosított pénztári tagok számára – akik különben is rendszerint kitűnő ismerői a törvény és alapszabályok azon rendelkezéseinek, amelyek a segílyezési igényeket tárgyazzák – nem jelenthet valami különös nehézséget annak a módnak megtalálása, melylyel a törvény most irt rendelkezését megkerülve, esetleg többször egymásután újabb és újabb busz heti segílyezésre vegyék igénybe a pénztárakat. Nem nehéz az ilyen mód megtalálása különösen akkor, amikor jóformán maga a törvény mutat arra rá. A húsz hét leteltével ugyanis azonnal következik a törvény által megkívánt nyolc hét és illetve következik a – pénztárak életében ugyancsak: nem ismeretlen – szívességi bejelentés ideje. A törvény rendelkezésének azt a kritériumát, hogy az igénylő *nyolc hétig tényleg munkában állott, illetve keresetképes volt-e*, a pénztárnak alig áll módjában ellenőrizni. Marad tehát csupán az a föltétel, hogy az illető *e nyolc héten át az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító pénztár tagja volt*. Ezt a föltételt az úgynevezett szívességi bejelentés látja el. A nyolc hét elteltével megnyílik ekként az újabb húsz hétre szóló segílyezési igény. És ez megismétlődhetik megszámlálhatlanszor. Némelyek – az idézett törvényszakasz második bekezdésére gondolva – a segílyezés 18-19 hetétől kezdődően nem veszik igénybe a pénztárt, s így már az ötödik héten módjukban van az újabb segílyezést megkezdeni. Arra, hogy a 64. §. 2. bekezdése, amikor „*visszaesés*”-ről beszél, tehát a beteg *felgyógyulását* is feltétlenül állítja be az újabb segílyezés igény élhetésének, a pénztárak nem igen figyelnek, mint ahogy erre módjuk is alig van. A gyógyulás vagy a keresetképeség visszahívásának lehetőségét t. i. aligha tagadná meg a pénztári orvos olyan időre, amely időben az igénylőt egyáltalán nem is látta. Épen így csak a legritkább esetben igazolhatná utólag a pénztári orvos azt is, hogy a 64. §. első bekezdésében említett nyolc hét alatt nem volt keresetképes az újabb segílyezést igénylő pénztári tag. Ám ilyenképen, akár a lehetőség, akár az akarás útján az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár, az 1907. évi XIX. t.-c. alapján tényleg ellátja azokat a teendőket is, melyek a rokkantbiztosítás körébe esnek.

Semmiképen sem szeretném, ha e sorok tendenciájaként bárki is azt tekintené, mintha a segílyezésre különösképen rászorult, gyógyíthatlan, vagy hosszantartó betegségekben sýnylódó biztosított tagokkal szemben a jövendőben az eddigittől eltérő, más megszorító eljárást sürgetnék. Panaszos megállapítása

sem akar lenni e közlemény annak, hogy betegsegélyezés cirnén, a betegsegélyezés terheinek viselői által a rokkantbiztosítás feladatainak jórésze ily módon csaknem észrevétlenül ellátatik, bárha ez az észrevétlenség nem túlságosan kívánatos abból a szempontból, mely a rokkantbiztosítás intézményesítését elodázhatatlan sürgős teendőnek hirdeti. Sőt még annak a kérdésnek a föltevését sem óhajtom, hogy vajjon a rokkantbiztosítás megteremtésének eredményesebb sürgetése szempontjából nem volna-e célirányosabb, a most említettem gyakorlatnak, a pénztárak köréből való teljes kizárása? Ilyen cél aligha fogja hevíteni azokat, akiknek szociálpolitikai belátása ép olyan energikusan sürgeti a biztosítás körének kiterjesztését, mint amilyen szívesen megragad minden alkalmat arra, hogy a munkásbiztosítás nyújtotta segílyek köre – ha *lehet* a törvény keretén *belül*, ha nem, törvényrevízió útján – minél inkább tágíttassék, szélesíttessék. És én a magyarországi munkásbiztosítás hivatásos megmunkálóinak mindenikéről szívesen tételezem fel az ilyen gondolkozást.

Egy azonban mégis meggondolandó volna. Az t. i. hogy vajjon nem kellene-e az észrevétlenség fátyolát föllebbenteni az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár által teljesített rokkant ellátásról, ha erre olyan mód is rendelkezésünkre kínálkozik, amely jogsérelmet senkivel szemben sem képez.

Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár évenként megkapja helyi szerveitől a kiszolgáltató pénzbeli segílyekről szóló statisztikai lapokat. Ha e lapok közül néhány évre visszamenően összevetik a fentebb elmondott értelemben azokat, melyek a 18-20 heti segílyekről szólanak: nagy súlyú, komoly és le nem tagadható számbeli adatokkal igazolhatnák mindaz, amire fentebb rámutattam; tehát az, hogy miként szolgáltatja ki a rokkantbiztosítás körébe eső segílyek hatalmas summáit évenként az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár az 1907. évi XIX. t.-c. alapján.

A nem minden érdekesség nélkül való statisztikai kimutatás alighanem igen fontos és pénzügyi szempontokból sem megvetendő okfejtést fog kezére juttatni annak az érdekeltségnek, mely a rokkantbiztosítás intézményesítését – legalább a betegsegélyezés tehermentesítése szempontjából – eddig nem sürgette.

A szeszkartell kérdése.

Írta: *Fleischner Miksa*

a dunántúli gazdasági szeszgyárosok szeszfinomító r. t. igazgatója

Folyó évi április hó 20. lapszámunkban már foglalkoztunk a szeszkartell ügyével, azon céllal, hogy az érdekelt magyar szesziparosok figyelmét idejében reatereljük osztrák kollégáik ezen irányú törekvéseire. Most pedig, hogy arról értesülünk, hogy az osztrák szesziparosok újölag, és pedig titkon folytatják a kartell létrehozása iránti tárgyalásokat, amelyek minden valószínűség szerint az osztrák szesz értékesítésének országos egyesítését fogják eredményezni, csak még szükségesebbnek találjuk, hazai szesziparunk szempontjából, ezen témával újölag is foglalkozni. Réá kívánunk világitani azon körülményekre ezúttal is, amelyek a kartell megteremtését szükségessé teszik. De ugyanakkor nem hagyhatjuk felemlítés nélkül azt sem, melyek azok a körülmények, amelyek eddig is megakasztották e kartell megteremtését és amelyek csak egy kis jóindulat és a helyzetnek idejében való felismerése mellett szinte lehetetlen, hogy kiküszöbölhetők ne legyenek.

Előző lapszámunkban már rámutattunk arra, hogy a hatalmas hadi kiadások égetővé teszik a magasabb államjövdelem iránti gondoskodást, amelynek egyik nagy tényezőjeként a szeszadó szerepel. E tekintetben folynak is tárgyalások a monarchia két pénzügyminisztere között, hogy Ausztria a 14. §. paragrafusa alapján teremtsen meg a magasabb szeszadózást keresztülvívő analóg, nálunk már szentesített 1908. évi XXVIII. t.-c. megfelelő szeszadótörvényt. Mi pedig léptessük életbe hazánkban az említett törvényt teljes terjedelmében.

Azt is tudjuk, hogy a 14. §. alapján Ausztriában az új szeszadótörvények alig, de legalább is kétségesen vihethők keresztül. De ha feltételezzük ezen valószínűség bekövetkezését is, szinte fizikai lehetetlenség annak a termelési évadig való megvalósítása. Már pedig nálunk a törvényhozás *nem valószínűtlenül* az 1908. évi XXVIII. törvénycikket az újabb adóemelés keresztülvitelére megvalósítani szándékozik, tekintet nélkül Ausztriának mikénti magatartására, mert erre az állami budget reakényszeríti és nem mellőzheti e révén az államháztartás céljaira befolyó nagyobb államjövédelmet.

Igaz ugyan, hogy a szentesített törvény csak Ausztriával egyidőben alkalmazott analog törvények alkalmazásakor volna életbe léptethető. De hiszen ez iázon precedenssel, hogy maga az említett törvény bár részlegesen, de az osztrák szeszadótörvényektől elütően s mondhatnók ellentétben, már is alkalmazásban van; semmi akadályja sincs annak, hogy újabb eltéréssel és adóemeléssel a mi szentesített törvényünket ne alkalmazzuk, mikor a kormánynak fogyasztási adók terén a kiegyezési törvény értelmében az ország önállósága biztosítva van. S így Ausztriától függetlenül módjában álland még akkor is az újabb adófelemelést foganatosítani, ha Ausztria e téren mit sem cselekednék. Valószínűnek is tartjuk, hogy a magyar kormány ezen joggal élni szándékozik. Erre enged legalább következtetni a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének a pénzügyminiszterhez felterjesztett beadványa, amelyben a pénzügy miniszterium az iránt lesz megkeresve, hogy a 20 koronás adófelemeléssel járó XXVIII. t.-cikket csak akkor léptesse életbe, ha Ausztria is azonosan jár el.

Az ipari szeszgyárak, amelyek a Gyáriparosok Szövetségében egyesítve vannak, úgy látszik, tudatára ébrednek, minő kiszámíthatlan kárral járna a magyar szesziparra nézve, ha további adóemelés csak egyoldalúlag lesz ismét a monarchiában keresztülvive. Csakhogy nem igen biztató kilátások kecsegtetik a magyar szesziparosokat a pénzügyminisztériumnál a kívánalom teljesítésében, mert ismét azt látjuk, hogy úgy mint a politikában is a magyar magyar ellen küzd: a magyar szesziparban szintén a nagyobb hányadot képező mezőgazdasági szesztermelők nem vesznek részt ebben a mozgalomban.

A két szeszipari érdekeltség múltban mutatkozott és megnyilvánult ezen ellentétei voltak azok, amelyek az egyesítés eszméit mindeztideig lehetetlenné tették. Hatalmi kérdések hiúságaiért hozták meg a hazai szesziparosok mindnyájukat egyaránt érzékenyen sújtott áldozatokat. Egyidőben azért, mert az egyesítés vezéri szerepéért folytak a versengések és a harcok. Később pedig, mikor bizonyos mérvű közeledések mutatkoztak a két szeszipari érdekeltek táborában, az ipari szeszgyárak hiúsági versengését még felülmúló mezőgazdasági lehetetlen feltételek tornyosultak az egyesülés megvalósulása elé.

Közben pedig, mikor az egyesek túrhetetlen viszonyai következtében a nyomasztó helyzet ólomként nehezedett a finomító gyárakra, a finomítók törekedtek ugyan az egyesülés, illetve az egyesített értékesítés ke-

resztülvitelére, azonban itt sem lehetett a szeszipar közös érdekeit szolgáló eszméket fellelni, aminek termézetes következményeként újabb és ismételt megíhúsulások tetőzték be a sokszoros alkuvásokat.

Most pedig, hogy az osztrák szesziparosok az egyesítés előtt állanak; egyelőre mozdulatlanok hazánk szesziparosai. Holott ha sohasem, úgy bizonyára a jelen az, amelyben a különböző szeszipari szakoknak a helyzetet fel kell ismernie és mihamarabb a cselekvés terére kellene rátérniök. Nemcsak azért, hogy az osztrák versenynyel sikeresen megküzdjenek, hanem azért is, hogy megóvják hazánk ezen úgy mezőgazdaságilag, mint pedig iparilag is fontos gyáripárát az osztrák nyomás által reá kényszerítendő nagy anyagi károsodástól.

De nagyfontosságú kérdés az egyesítés kérdése Széli Kálmán parlamenti beszéde következtében is. Mert ne higgyék szesziparosaink, hogy az esetleges 20 koronás adóemelés már befejezését jelenti egyelőre a szeszadóemeléseknek. Nem. A beszéd irányítást ad a mindenkori kormánynak, hogy a nagyobb állami bevétel még honnan fedezhető és az állami budgetek még a szeszadók további emelése révén egyensúlyban tartathatók. Már pedig, ha ez bekövetkezik, mint ahogy be fog következni kétségen felül a szeszadótörvényeknek újabb változtatása is. Amikor nem egymással szemben álló, egymás élete ellen törő mezőgazdasági és ipari szeszgyáraknak és szeszfinomítóknak kell hazánkban lenni, hanem szesziparosoknak, akik egye- sítve és egymást megértve tudnak a hazai gyáripár érdekébe szegődni és válvetett munkával előmozdítani mindazt, ami a hazai szeszipar halaszthatatlan fejlesztésére szükséges, így pld. hazánk egyik legkiválóbb szeszipari szakembere által, Dr. Hérics Tóth István, a gödöllői kísérleti állomás vezetője által oly sokszor hangoztatott erjedéstani intézet felállítása is.

Ezen fontos intézet hatalmas lépésekkel vihetne előbbre különösen a mezőgazdasági szeszipart, melyet a ma uralkodó viszonyok mellett még állami áldozattal, – ami ugyan nincsen meg e cira – sem tudunk létesíteni. Míg egyesítés és szövetekezés esetén, saját erőnkől tudnók ezt megalkotni azon célból, hogy a legkedvezőbb termelési eljárások alkalmaztassanak az egész vonalon. A legcélszerűbb és leghasznosabb burgonyaművelési rendszer nyerjen hazánkban is mindenütt alkalmazást, hogy a föld hozamát a maximumra növelhessük és ennek a legjobb értékesítési módját alkalmazzuk. Hogy ne legyünk hazánkban az oly sokszor említett agrárállamban arra utalva, hogy az erjedésipari anyagok nagy részét a németországi hasonló intézménytől kell beszereznünk és alkalmazzuk a külföld más klimatikus és földösszetételű viszonyaiból merített eredményeket a mi viszonyainkhoz, hol az a legritkább esetben alkalmazkodik, ellenben igenis becipeljünk magunknak a mezőgazdák termésit tönkre tevő növénybetegségeket. Ennek a hatása nem lesz ismeretlen, ha az utóbbi évek hatalmas kiterjedésű burgonyabetegségeire utalunk, amelynek hatása mondhatnók nemzeti vagyonszűréség.

De szükséges és elmaradhatlan feladatát képezi az egyesülésnek a piaci viszonyok egységesítése és megóvása az immár bekövetkehető deruttól. Mert jelenleg nem arról lesz szó, mint az egykori kartell tárgyalások alkalmával, hogy teremtsünk elfogadható és a mezőgazdasági szesztermelőket kielégítő árnyaut. Hanem arról, hassunk az egységesítés által oda, ne következzen be ismét azon időszak, mikor ilyen törekvések hozzák hazánk szesziparosait össze. Mert ezúttal is Dr. Hegedűs Lóránt hazánk kiváló közgazdászának egy vidéki gyűlés alkalmával használt nagyon helyes jellemzését találjuk fenforogni a szesziparban. Dr. Hegedűs Lóránt ugyanis azt *említette* jellemzésül;

„Hogy nálunk nagyon gyakori eset, hogy mi mindig a németben keressük a hibát és bennük találjuk bajaink okozóit.”

Pedig tényleg a hiba nem ott, hanem nálunk van. Bennünk és nálunk, az egymás közötti dulakodásban, értéktelen hiúsági versengésekben, ami figyelmünket le tudja kötni, bennünket el tud téríteni a közgazdasági téren kifejtendő nagy munkáktól és ami lehetővé teszi, hogy a német a fejünk fölé nőhessen, mert nem vesszük észre, vagy nem akarjuk észre venni a németek egyesülését, ami bizonyára nem a magyar szeszipar fejlesztését tűzi ki célul. Ellenben mindezeket tétlenül nézzük és látjuk és dühöngünk a német leleményesség fölött, hogy nekik tulajdonítsuk a mi bajainkat, holott ezeknek okozói és táplálói önmagunk vagyunk, hihetetlen közönyünk által és sajnos, már ipari téren is kifejlődött azon borzasztó elvnl fogva, amivel a politikánkban szüntelen találkozunk. Hogy mi magyarok, magyarok ellen vesszük csak fel a harcot.

Míg ha idejében összefogunk, nemcsak az osztrák szesziparosokban ellenséget alig fedezhetünk fel, hanem valószínűnek tartható, mint ahogy egy ízben már fel is kínálkoztak arra, hogy velünk karöltve a kölcsönös érdekek előmozdítására tevékenykedjenek.

SZEMLE.

Munkásbiztosítás.

Rovatvezető : dr. Halász Frigyes,

az Országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító-pénztár fogalmazója.

Tíz új angol munkásbiztosítás.

A német sajtóban és munkaadó-körökben egyre hangosabb lett az utóbbi időben a panasz, hogy a minden néven nevezett munkásbiztosítás terhei máris messze felülmúlják a konkurrens államok iparának ilyenmű terheit. Tiltakozás tiltakozás után hangzott fel újfajta ilyes terhek behozatala ellen, amelyek mármár konkurrenciaképtelenné teszik a német ipart.

És akit a németek tulajdonképpen „konkurrencia” alatt értenek: Anglia parlamentjében az elmúlt héten szólásra jelentkezett a brit kincstári kancellár, Lloyd George is két óras beszéd kíséretében beterjesztett egy javaslatot, amelynek a következő címe van: „Törvény az egészség elvesztése (invalidusság) elleni biztosítás létesítéséről, a betegség elleni megóvásról és a gyógyításról, a munkátlanság elleni biztosításról és a velük kapcsolatos célokról.” Ebben az egyetlen törvényben Anglia egy csapásra meg akarja valósítani mindazt, amit Németország esztendőök és törvények egész sorozatában létesített munkásai védelmére.

A javaslatot valósággal ünnepi hangulatban fogadta a parlament. Az összes pártok vezérei rögtön kijelentették, hogy elvileg helyeslik a javaslatot. Ugyanerre az álláspontra helyezkedik az egész angol sajtó és az egész angol közvélemény. Nagyon sok kilátás van rá, hogy megvalósul a kormány szándéka, amely szerint a törvényt már a jövő év május 1-én életbe lépteti.

E pillanatban csak főbb vonásaiban ismertethetjük az óriási és bonyolódott szerkezetű törvényjavaslatot, amelynek bár bevallottan a német törvények szolgálták mintául, mégis azoktól nagy eltéréseket mutat.

A javaslat maga a kényszerbiztosítás betegség és munkaképtelenség ellen minden bér munkásra, aki 16 és 65 év között van és minden ilyen korú egyénre, akinek a fizetése kisebb évi 160 font sterlingnél (kb. 3800 K). Bizonyos kivételek azonban vannak, és pedig olyanok, akikről más módon történik gondoskodás. (Katonák, tanítók, közhivatalnokok). Eszerint Nagy-Britannia 43 millió lakosságából a biztosítási kényszer majdnem 14 millió egyénre terjed ki, míg Németországban 63 millióból csak 15 millióra. A befizetés hetenként 4 penny (40 fillér) a munkásoknál és 3 penny (30 fillér) a munkásnőknél. Ehhez a munkáltató hozzájárul 3 pennyvel és az állam 2 pennyvel (20 fillér). Kivételes szabályok vannak azokra, akiknek napibére nem több 2½ shillingnél (kb. 3 korona), ezek csupán 3 pennyt fizetnek, akik 2 shillingnél is kevesebbet keresnek, azok csak 2 pennyt, és akik 1½ shillingnél is kevesebbet, azok csupán 1 pennyt. Ezekben az esetekben a munkáltató fizet annyival többet, amennyivel a munkás kevesebbet fizet. A munkanélküliségre való tekintettel évente 3 héten át elengedik a befizetést, szüntűgy betegség ideje alatt is. A kényszerbiztosítást kiegészíti egy önkéntes biztosítás kézművesek, kiskereskedők stb. részére, akik maguk fizetik az összes járulékokat. Ezek számát 800.000 ezerre teszik.

A biztosítottak igénye a következő 1. Orvosi kezelés. 2. Férfiaknak heti 10 shilling (12 K), nőknek heti 7½ shilling (9 K) betegsegély az első három hónapban, azután három hónapig heti 5 shilling (6 K). A betegsegélyhez való jog hat hónapi fizetés után nyílik meg. 3. Rokkantsegély, amelynek összege 5 shilling hetenként. 4. Gyermekegyi pótlék 30 shilling (36 K) összegben. 5. Szanatórium a tüdővész leküzdésére.

A kezelést a kormány a már most is fennálló úgynevezett „Friendly Societies”-re bízta, amelyeknek vagyonát érintetlenül hagyja, valamint azt a jogukat is, hogy valakit fölvegyenek vagy ne vegyenek. Akiket sehol se vesznek föl, azok a grófságonként szervezendő pénztár tagjai lesznek és valamivel kedvezőtlenebb helyzetbe kerülnek, mint a többiek. Ezek vagyonalapját a grófságonként létesülő egészségügyi választmányok kezelik.

A minden megbízható adat hiányában lévő és ezért sokkal nehezebb munkanélküliség elleni biztosítás egyelőre két iparágban létesül a gép- és hajóépítésben és az építőiparban. A biztosítottak száma mintegy harmadfél millió. A befizetés a munkáltató és munkás részéről is 2½ penny (25 fillér) hetenként, míg az állam az összköltség egy negyed részét viseli. Ha a munkáltató kötelezi magát, hogy a járulékot munkása után egész évre egyszerre lefizeti, akkor csupán 15 shillinget kell fizetnie. A biztosított egyén 15 héten át heti 7 shillinget kap, de soha se többet, mint minden öt hét befizetés után egy hetet. Sztrájk és kizárás idejében a segélyezés szünetel. Az igazgatást a munkakimutatási hivatalok végzik és a munkátlan köteles elfogadni a munkát, amelyet részére találnak. A munkanélküli segélyt fizető szervezetek reklamálhatják azt az összeget, amelyet az állam fizetett volna a munkanélkülinek, ha az hozzá fordult volna.

A kincstári kancellár kiszámította, hogy a beteges rokkantsegélyezés, amikor teljes mértékében működésben lesz, tehát már az 1915/16-iki pénzügyi évben 4,563.000 font sterlingbe (kb. 110 millió korona), lesz az államnak, a munkanélküliség pedig 750 ezer font sterlingjébe (1,805.000 korona) azaz Összesen ke-reken 5½ millió font sterling (132 millió korona). Ha ehhez hozzáadjuk a 13 millió fontot, amelybe az ag-gkori biztosítás máris belekerül az államnak, úgy 18 millió font sterlingben. 432 millió koronában mutat-

közik az az összeg, amivel a szociális gondolkodás Anglia budgetjét megterheli szemben a Németbirodalom 62 millió koronájával.

Mint e rövid ismertetésből kitűnik, a javaslat legjellemzőbb vonásainak egyike az, hogy a kezelést óriási túlnyomó részben a „Priently Societies”-k – munkásszervezetek – teljesítik és a még fennmaradó kis részben is állami szervezet végzi, tehát a munkaadóknak egyáltalában semmiféle szerep se jut az igazgatás körül. K.

A kereskedelemügyi miniszter és a munkásbiztosítás. Értesülésünk szerint Lukács László kereskedelemügyi miniszter kijelentette, hogy átmeneti jellegű minisztersége alatt egyáltalán nem fog foglalkozni a munkásbiztosítás reformjával. Mi a magunk részéről nagyon örülnénk, ha kereskedelemügyi minisztersége alatt a munkásbiztosításnak azt a két szervezetét, amelyek közül az egyik a kereskedelemügyi, másik a pénzügyminiszter felügyelete alatt áll, a felügyeletnek egy személyben való egyesülése alkalmából egygyé tenné s a *bányatársulások beolvasztán az országos pénztár szervezetébe*. Ezzel úgys mint kereskedelemügyi miniszter s úgy is mint pénzügyminiszter maradandó érdemeket szerezne a magyar munkásbiztosítás körül, egyrészt a bányavállalatok egyéni felelősségének megszüntetése s a baleseti költségfelosztásban résztvevő munkaadók körének tágítása, másrészt a bányamunkások betegellátásának és baleseti kártalanításának megjavítása által.

Az állami munkásbiztosítási hivatal és a tisztviselőkérdés. Az állami munkásbiztosítási hivatal a *székesfehérvári kerületi pénztárt* eltiltotta a már kiírt pályázatok alapján való tisztviselő választástól azon indoklással, hogy a szolgálati szabályzat még jóváhagyva nincsen. Ugyanezen indoklással megsemmisítette a *sátoraljaiújhelyi ker. pénztár* által már megajánlott tisztviselői besorozásokat és választásokat s megtiltotta az illetményszabályzatban foglalt illetmények folyósítását.

Balesetbiztosítási előlegeknek kivétele 1910-re az ideiglenes vállalatok és építési üzemekre. Az országos pénztár igazgatósága elhatározta, hogy az ideiglenes vállalatokra és építési üzemekre, amelyek az 1907. XIX. t.-c. 39. §-a értelmében tőkefedezeti járulékfizetés alá esnek, az 1910. évre előlegeket vet ki, s az előlegek kiszámításánál irányadó egységdíjtételt 0.0004-ben állapította meg. Az állami munkásbiztosítási hivatal ezen határozatot jóváhagyván, az országos pénztár az előlegek kiszabását már megkezdte.

Szterényi József a munkásbiztosításról. A volt államtitkár a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületében f. hó 7-én tartott beszédében a következőket mondotta:

„Az önk jogviszonyának és agkori ellátásának rendezetlensége kiáltó igazságtalanság (Taps) és látom, hogy az alkalmazottak táborának első szociális nagy szükségletének kielégítése tekintetében, a sokat kritizált munkásbiztosítást értem, mennyi keserű jajszó hangzik el. Ha szembeállítom e terhekkel ama milliókat, amelyeket odaát a szomszéd Ausztriában, vagy még inkább a nagynémet birodalomban, a közgazdaság és maga az állam áldoz a kereskedelmi és ipari alkalmazottak millióiért, és ha elgondolom, hogy a német birodalom hatvan, milliót meghaladó lakosságának ma már több mint a fele a szociális biztosítás áldásait élvezi és dacára ennek a német birodalom újból mintegy négyszáz millió márkával kívánja megterhelni a maga közgazdasági életét csak azért, hogy segítse a dolgozó társadalomnak azt a rétegét, amely a maga,

mondjuk ki nyíltan, sovány keresetéből nem tud gondoskodni a maga és családja jövőjéről és ezzel szemben minálunk nap-nap után felhánytorgatni hallom eme törvénynek a hibáit – hisz minden emberi alkotás emberi hibák közt kelt – felhánytorgatni hallom az áldozatokat, amiket hoznunk kell az ipari és kereskedelmi alkalmazottakért, eszükbe juttatom azoknak, akiket illet, annak a törvényjavaslatnak az indoklását, amelyet a német birodalmi kormány legutóbb terjesztett a maga törvényhozása elé a kereskedelmi alkalmazottak újabb biztosítására, amely azt mondja, hogy annak az alkalmazottnak, aki egész tudását, egyéniségét a német közgazdaság érdekében fruktifikálja, annak sorsa biztosítására semmi áldozat sem lehet sok. (Lelkes taps.)

Másutt maga az állam megy elől a szociális be rendezkedésekben. Minálunk az állam terheket akar róni a társadalomra.”

A kerületi pénztárak hozzájárulása az alkalmazottak nyugdíjintézetének költségeihez. Minthogy az országos pénztár 1909. évi közgyűlésének határozata értelmében az alkalmazottak nyugdíjintézetének költségeihez a helyi szervek az alkalmazottak javadalmazásának 10.4%-ával kötelesek hozzájárulni s ennek a határozatnak eddigi végre nem hajtásából folyólag a nyugdíjintézet a kamatveszteségek révén érzékeny károsodás éri, s a további károsodás meggátolása céljából szükségesnek mutatkozik a hozzájárulás kérdésének az állami hivatal végleges döntéséig való rendezése, az országos pénztár elnöksége elhatározta, hogy a helyi szervek 1912. évi költségelőirányzatának felülvizsgálása alkalmával az előirányzatban *nyugdíjjárulék hozzájárulás fejében az alkalmazottak (tisztviselők, szolgák) illetményeinek 10.4 %-a kezelési költség címen felvéteessék* mindazoknál a helyi szerveknél, melyek e címen mit sem irányoztak elő.

Egyidejűleg bejelentendő több alkalmazott bejelentésének elmulasztása egy kihágás.

A kereskedelemügyi miniszter kimondotta, hogy a munkaadónak az a mulasztása, miszerint több alkalmazottjának bejelentését nem teljesíti, egy rendbeli kihágás tényálladékát alkotja abban az esetben, ha azok egyidejűleg voltak alkalmazva és így bejelentésük is egy időben volt teljesítendő. Ilyenkor a több alkalmazott bejelentésének elmulasztása csak mint súlyosító körülmény vehető figyelembe a büntetés kiszabásánál.

A M. A. V. vállalat hetegsegélyzőpénztára az 1910. évet 263.239 korona hiánnyal zárta le. 1909-ben a hiány 118.873 korona volt.

A M. A. V. és a vele szerződési viszonyban álló vállalkozók üzemének balesetbiztosítása. A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége 1910. évi jelentésében közli a következőket:

Sok nehézséget okozott a m. kir. államvasutak igazgatóságának egy határozata, amely szerint a vele szerződési viszonyban álló gyáripari vállalkozóknak járó kereseti összegeket, illetőleg az ezen vállalkozók által letétbe helyezett biztosítékokat mindaddig ki nem szolgáltatta, amíg az illető vállalkozók be nem igazolták azt, hogy az általuk vállalt munkáknál alkalmazott munkásokra vonatkozólag balesetbiztosítási kötelezettségüknek eleget tettek. Ez utóbbi bizonyítékok beszerzése viszont számtalan nehézséggel járván, a vállalkozók nem juthattak kereseti összegekhez, illetőleg a sok huza-vona miatt érzékeny kamatveszteségeket szenvedtek. Szövetségünk utánjárásának sikerült e kérdést is kielégítő megoldásra juttatni, amennyiben az Országos Pénztár igazgatóságának közbenjárásával kieszközölte, hogy az Országos Pénztár csupán azt kell

hogyan bizonyítsa, hogy az illető vállalkozó vagy gyári szállító cég üze me be van sorozva, vagyis tehát, hogy a besorozás fénye magában szolgál bizonyítékul arra nézve, hogy az illető vállalat balesetbiztosítási kötelezettségének eleget tett, mely alapon az államvasutak igazgatósága a jogtalanul visszatartott kauciók folyósítását többé meg nem tagadhatta. (V. ö. 1907: XIX. t.-c. 22. §.)

Salvarsan a kórházakban. A belügyminiszter körrendeletet bocsájított ki az ország törvényhatóságaihoz, melyben megengedte, hogy a Salvarsant az országos betegápolási alap, illetve az államkincstár terhére alkalmazzák. A pénztárak helyesen járnak el tehát, ha Salvarsan-kezelést igénylő tagjaikat házilag nem kezelik, hanem mind kórházba utalják.

A munkásbiztosítási tisztviselők országos egyesülete f. hó 21-én rendkívüli közgyűlést tart, melyen állást fog foglalni az állami munkásbiztosítási hivatalnak a kerületi pénztári alkalmazottak illetmény szabályzata tekintetében követett eljárásával szemben.

A komáromi kerületi pénztár 1910. évi taglétszáma 10167 volt (1909-ben 7312), a befolyt járulékok 174.701 koronára rúgtak. A járulékhátralék 56.793 korona (33.5%). A táppénzkiadás 43.428 K (25%), az orvosi költség 48.296 K (27.5%), az alkalmazottak járandóságai 23.400 K (13.3%), az összes kezelési költségek pedig 43.467 koronát (25%) tettek ki. A pénztár az 1910. évet 315 korona felesleggel zárja, míg 1909-ben 5096 korona hiánnyal zárult a kezelés.

Nyolcvan millió korona hiány az osztrák munkás-balesetbiztosításban. Az osztrák munkás-balesetbiztosítás a tőkefedezeti rendszerre van fektetve. A 7 osztrák országos balesetbiztosító-intézet 1908-ig minden számadási évet hiánnyal zárt le. 1908-ban történt először, hogy 4 intézet zárszámadása nem tüntet fel hiányt. A 3 deficitos intézetnek 5 milliót kitevő 1908. évi hiányait is figyelembe véve, a szükséges tőkefedezetből nyolcvan millió korona hiányzik. A balesetbiztosító-intézeteknél kereken 120.000 üzem, illetve 2.200.000 munkás volt biztosítva. A kezelési költségek 1908-ban 4.700.000 koronát tettek ki.

A német munkásbiztosítási törvényt most tárgyalja a birodalmi gyűlés. A javaslatot letárgyalása után részletesen fogjuk ismertetni, most csak egy fontos részletkérdésre akarunk rámutatni. Nagyon gyorsan intézte el a birodalmi gyűlés az orvosokra, fogorvosokra, kórházakra és gyógyszerházakra vonatkozó rendelkezéseket, bár itt – a bizottsági tárgyalásokból – oly heves vitát lehetett várni, mely az egész javaslat sorsát kétségessé tette. A fent említett kérdésekben megmarad a bizottság által elfogadott szöveg. A fontosabb rendelkezések a következők: A pénztár és orvos közötti viszony írásbeli szerződés útján szabályozandó. Szabály szerint a pénztári tag csak 2 orvos között választhat. Ha az orvos és a pénztár között szerződés nem volt köthető, vagy alkalmas feltételek mellett elegendő orvos nem volt szerződethető, vagy ha az orvosok a szerződést nem tartják be, akkor köteles a felső biztosítási hivatal a pénztárt felhatalmazni, hogy a gyógyellátás helyett a táppénznek átlagos %-át nyújtsa. A gyógyszerekre vonatkozó rendelkezéseken annyiban módosított a birodalmi gyűlés, hogy a kerületben lakó gyógyszerészekkel szemben a kerületen kívül lakók ajánlata is több figyelemben részesül, mint az eddig történt. Lapunk zártáig a javaslat előreláthatóan le fog tárgyalatni.

Witowski C. (a birodalmi munkásbiztosító hivatal igazgatója): *Die Arbeiterversicherung in den Kulturstaaten*, 245 oldal. A könyv nemcsak a német

birodalmi munkásbiztosítási törvényt és az új javaslatot ismerteti, hanem ezenkívül még 25 állam munkásbiztosítási ügyét ismerteti röviden és áttekinthetően. Ara egy márka.

A balesetbiztosítás kiterjesztése az erdőgazdasági üzemekre. A francia szenátus második olvasásban is elfogadta azt a javaslatot, mely a balesetbiztosítást az erdőgazdasági üzemekre is kiterjeszti.

Elvi jelentőségű határozatok.

Az izraelita hitközségi alkalmazottak biztosítási kötelezettsége. A sz.-i izraelita hitközség eljárásága előterjesztéssel élt az országos pénztárhoz a sz.-i pénztár azon intézkedése ellen, mely szerint a pénztár a hitközségi alkalmazottaknak betegség esetére való biztosítási kötelezettséget megállapította. Az országos pénztár igazgatósága az előterjesztést elutasította, megállapítván, hogy a sz.-i izraelita hitközség alkalmazottai a T. 1. §. 16. pontja értelmében betegség esetére biztosításra kötelezettek. (O. M. B. P. 17546/911.)

Oly alvállalkozók, akik valamely hajóstársaság hajóin az alkalmazottaknak élelmezését olyképen látják el, hogy a vállalkozásban első sorban tőkájükkal vesznek részt, (maguk adják a felszerelést s nem személyesen, hanem alkalmazottal dolgoznak), minthogy a vállalkozásból származható jövedelmük nem munkabér, hanem vállalkozói nyereség jellegével bír, biztosítási kötelezettség alá nem esnek. (Országos M. B. és Balesetb. P. 22028/911.)

Ha valamely belföldi községtől távolesó határszéli vállalat az üzemében előforduló balesethez külföldi községtől kénytelen orvost igénybe venni, a baleset-bejelentési lapnak csupán az orvos által kitöltendő rovatai tekintetében kivételesen, és csakis külföldi orvos részére külön kényvelvű nyomtatványt használhat, mely a balesetbejelentő laphoz hozzáerősítendő s melynek tartalma magyarrá fordítva hivatalból beírandó a balesetbejelentő lap megfelelő rovataiba. (Áll. Munkásb. Hivatal 1911. évi május hó 3-án 5083. szám.)

Joggyakorlat.

Üzembesorozás.

A feldolgozó anyag automatikus továbbítása, továbbá a gyártási műveletnek oly módon való lebonyolítása, hogy a munkásoknak a balesetet előidéző géprészekkel való érintkezésre a rendesnél kevesebb alkalmuk van, úgyszintén a teljesen megfelelő helyiségek és a tűzbiztonság a rendesnél kisebb veszélyesség ismérvei.

M. kir. állami szab. hivatal biztosítási tanácsának 7360/910. sz. határozata. R. A. és T.-sa gy.-i olajgyári cégnek felebbezése ügyében.

Városi automobil fuvarozási vállalatnál a rendesnél kisebb veszély megállapítása.

M. kir. állami szab. hivatal biztosítási tanácsának 5943/910. sz. határozata. A város Autóbusz vállalata cégnek felebbezése ügyében.

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal a felebbezésnek helyed ad, az országos pénztár igazgatóságának határozatát megváltoztatja és a sz. kir. város Autóbusz fuvarozási vállalatát a veszélyességi táblázat 30. tételszámú üzemeim alá sorozza, a K. veszélyességi osztályba 38. veszélyességi arányszámmal.

Megokolás: A hivatal abban a körülményben, hogy a szóbanlevő autók csak A. városában, annak egy széles, aszfaltozott utvonalan, legfeljebb 10 km. óránkénti sebességgel közlekednek és pusztán személyszállítással foglalkoznak, a rendesnél kisebb veszély ismérvét ismerté fel és a körülményeket mérlegelve kereken 20%-al leszállította a veszélyességi arányszámot a közepes alá.

Szociálpolitika.

Újságírók szervezkedése.

Írta: Lakatos László.

Ha a nyugati államokban megkezdődött lassankint a tanítóknak, némely helyen a protestáns lelkészeknek, másutt a rendőröknek, sőt Franciaországban egy időben a börtönőröknek a szervezkedése, úgy Magyarországra az érdem, amit ebben az esetben minden nagytétel nélkül dicsőségnek is lehet nevezni, hogy itt gondoltak először a szociális szervezkedésre a munkásai annak a szellemi foglalkozásnak, amely művelői számára a legkényesebb és a legkülönösebb követelményeket állítja fel: az újságírók.

Az újságírók szociális szervezkedése nem a mai naptól datálódik. Epen öt évvel ezelőtt, 1906-ban gondoltak arra, hogy megalakítják az újságírók szakszervezetét. Annak idején meg is történtek az előkészületek ebben az irányban, meg volt maga a formális megalakulás is, és hogy a szervezet nem maradhatott végleges és állandó, annak egyedüli oka az akkori kormány volt. A koalíciós kormány, amely a meglévő és igen gyér egyesülési szabadságokat sem igen tisztelte, amely nem egy munkás szakszervezetet oszlatott fel, nem engedte meg, hogy az újságírók szakszervezete törvényes módon megalakuljon. Sokak előtt érthetetlennek látszott, hogy egy olyan befolyásos és nagy szellemi kapacitású felett rendelkező testület, mint az újságíróké, évek alatt sem tudta kivívni azt, hogy tervezett szakszervezetének alapszabályait megerősítsék.

Pedig ennek oka igen egyszerű. A koalíciós kormány és mások is teljesen félreértették az újságírók szervezkedési tendenciáját. A szervezkedésnek egy műszaki kifejezése, a „szakszervezet” szó után ítélve, azt hitték, hogy ez a szervezkedés szociáldemokrata politikai szervezkedést akar jelenteni. Ezért akadályozták meg az újságíró szakszervezet megalakulását. Pedig a koalíciós kormány tévedett. Az újságírók szervezkedésének volt ugyan gazdasági és osztályharc alapja és célja, de az korántsem volt politikai. Nem is lehetett az. Hiszen ha az újságírókat egyetlen szakszervezetbe akarták tömöríteni, úgy abban a szakszervezetben kellett, hogy részt vegyenek, egyformán részt vegyenek mindennemű újságírók, szocialisták, polgáriak és klerikálisok, nem szólva azokról, akik igen sokan vannak az újságírók között, a politikailag indifferensek között. Politikai okok nem játszhattak szerepet az újságírók szervezkedési mozgalmában, épen a pálya, e foglalkozás sajátos körülményeinél fogva, amelyeknek különössége épen az, hogy politikai nézetekben egymástól teljesen különböző újságíróknak ugyanazok az anyagi, a gazdasági, az osztályharc érdekeik és követeléseik.

Hogy ez mennyire így van, bizonyítja a pár év előtt szelíd erőszakkal elhallgattatott szervezkedési mozgalomnak a napokban más formák között történt újjászületése. A múlt hetekben volt a Budapesti Újságírók Egyesületének ezidei rendes évi közgyűlése. A közgyűlésre és a közgyűlésen megtörtént tisztújításra az újságírók kebelében egy új párt alakult, amelynek az volt a célja, hogy a néhány év előtt megkezdett szervezkedés, szociális szervezkedési mozgalmat egy már meglévő testület keretén belül, az Újságírók Egyesületében folytassa és diadalra jutassa. E mozgalom vezetői között egyformán voltak szocialista és polgári újságírók és voltak klerikálisok is, többek között Huszár Károly néppárti képviselő. Az újonnan megindult mozgalom tehát igen helyesen abból az alappól indult ki, hogy az újságíróknál az ipari munkássággal ellentétben maga a szervezkedés nem jelentett egyúttal poli-

tikai programot. Már csak azért sem, mert ha azt jelentené, az egyúttal megöleje is lenne minden szervezkedésnek. Ha az újságírók szervezkedése politikai alapon történék, akkor kénytelen volna kizárni magából az újságíróknak egy igen jelentékeny részét, szóval a gazdasági szervezkedés megbukna mindjárt kezdetekor, megbukna amiatt, hogy nem öleli fel az összes egyfoglalkozású, egykívánságú, egykövetelésű és egyérendű embereket, megbukna, mert megtagadná minden szervezkedési mozgalom egyedüli alapját, az egyhelyzetűeknek egy szervezetbe való egyesítését.

Szerencsére, ezt nem kellett megmagyarázni az újságíróknak. Gondosan el tudták választani a maguk kari politikájától azt az országos politikát, amelyet különféle lapokban és különféle irányban csinálnak és szolgálnak, de amelynek semmi köze sincsen az egyetlen közös és őket magukat valóban egyedül érdeklő politikához, amely tulajdonképpen nem is politika, hanem kari és foglalkozási érdekeiknek érvényesítése. Ez az egyetlen politika, amely igazán csak maguké az újságíróké és amelyben mindnyájan, néppártiak és szocialisták, polgáriak és politikailag indifferensek egyek lehetnek. Ennek a speciálisan újságírópolitikának főbb pontjai: az újságírók érdekeinek szolidáris megvédése a lapkiadótulajdonosokkal szemben, a kötelező állasközvetítésnek (és ezzel kapcsolatban egy foglalkoztató-irodának) létesítése, az újságírói fizetés és a cikkhonorárium minimumának megállapítása, az újságírói képesítés kérdésének megoldása és végül a hiányzó újságírókamara pótlása, az újságírók erkölcsi érdekeinek megvédéséért.

Nagyjában ezek az újságírói szervezkedésnek vezező motívumai. Körülbelül ugyanazok, amelyek bármilyen munkásszakszervezetéi. Hogy az újságírók, a szellemi munkásságnak ez az eliteje fel tudta ösmerni azt, hogy az ő szervezkedésük és egyáltalán minden szellemi munkásnak a szervezkedése csak arra a bevált sémára mehet, amelyet az ipari munkások szervezkedésénél kipróbáltak, mindennél erősebb bizonyítéka az ő minden gögtől mentes gondolkodásuknak és annak a bölcseségnek, amelylyel saját osztályhelyzetüket, minden szépítés és önhízalás nélkül fel tudták ösmerni és be tudták látni. Hogy mindamellett szervezkedésük taktikája egyes részletkérdésekben eltért és el is fog térni az ipari munkásokétól, az természetes. Ez nem gögnek, nemi a szellemi proletár álönérzetének kérdése, hanem egy olyan kérdés, amely szorosan összefügg ennek a pályának, ennek a minden szervezkedés dacára, sőt éppen a szervezkedésben szabad pályának ama speciális karakterisztikumával, amely e pályát közeli érintkezésbe hozza azzal, ami a világon a legszabadabb és a legkorlátlanabb: a művészettel. De ez csak részletkérdés. Ha az újságíró másképpen szervezkedik, mint a bányamunkás, ez csak annyit jelent, mint amennyit az jelent, hogy a bányamunkás a maga részéről viszont más külsőségek és formák szerint szervezkedik, mint a földmunkás. De a szervezkedés lényege azért egy, a gazdasági és erkölcsi érdekeknek gazdasági utón való érvényesítése. Így szervezkedtek a gyufagyárak proletárjai, így akarnak szervezkedni az újságírók és így fognak majd szervezkedni (és egyszer bizonyosan fognak) a kamaraénekesek is.

Bérminimum törvény útján leendő megállapítását indítványozta W. Crooks az angol alsóházban. Az indítvány, melyet az angol szakszervezetek évek óta sürgetnek, így hangzik: „Minden családnak joga van olyan jövedelemhez, amelylyel családtagjait tisztességesen és kényelmesen elláthatja.” E végből minden felnőtt munkás bérminimuma heti 30 shillingben állapi-

tandó meg és a kormány köteles üzemében legalább is ilyen heti bért fizetni. Azok, – mondotta – akik olyan sokat szavalnak a honvédelemről, jegyezzék meg maguknak, *hogy a birodalom alapja a munkásasszonyok konyháján van.* A kormány ellenezte a javaslatot, mivel szerinte a 30 sh. heti bérminimum fokozná a termelés költségeit és a külföldi versenynek válna javára. Szavazásra nem került a sor, mert egy konzervatív képviselő „kibeszélte” az időt, vagyis olyan soká beszélt, ameddig a javaslat tárgyalására kiszabott idő elmúlt.

Egy népszavazás, mely Ausztráliában múlt hó 26-án ejtetett meg, az ausztráliai államszövetség államszociálistikus tervei ellen foglalt állást. A szövetségi kormány, – mely a munkáspárt kezébe» van, – évekkel ezelőtt az egyes államok kormányával szemben keresztülvitte, hogy közös vámrendszer védje magas vámokkal a belföldi termelést, és pedig a mezőgazdasági gépek produkcióját; azok a gyárosok azonban, akik azoknak a munkáskövetelményeknek nem felelnek meg, amelyeket a parlament tisztességesnek nyilvánított, vagy a választott bíróság ítéleteinek nem engedelmessétek, magas adó alá kerülnek. Több gyáros ezt a vám- és adótörvényt megtámadta, azon az alapon, hogy ilyen ügyekben a törvényalkotás az egyes államok hatáskörébe tartozik és a High Court azt mint alkotmányelleneset megsemmisítette. A szövetségi kormány kénytelen volt az alkotmány megváltoztatását venni tervbe, olyan értelemben, hogy ezen ügyek ne az egyes államok parlamentjei, hanem a szövetség parlamentjének hatáskörébe tartozzanak. A népszavazás azonban, mely az alkotmány megváltoztatásánál megejtendő, a változás ellen nyilatkozott 687.000 szavazattal 443.000-rel szemben. Vajjon azonban a nép többsége a szövetségi kormány államszociálistikus terve ellen, vagy csak a szövetségi kormány hatalmának nagyobbítása ellen akart-e állást foglalni, pontosan nem lehetett megállapítani.

A nemzetközi munkásügyi hivatal kiadványai. 22 európai államban van államilag szervezett iparfelügyelet, csak Törökország, Görögország, Montenegro, San-Marino és Monaco államokban nem működnek iparfelügyelők. Bulgáriában, Romániában és Szerbiában ugyan van állami iparfelügyelet, de hivatalos jelentéseiket nem hozzák nyilvánosságra. De azokban az államokban, amelyek közzéteszik a jelentéseiket, sem uralkodik egyöntetűség a jelentés szerkesztése és alapelvei tekintetében. Épen ezért igen figyelemre méltó munkát végzett a nemzetközi munkásvédelmi egyesület, amikor a genfi és lucerni értekezlet megbízásából összehasonlító jelentést tett közzé az európai iparfelügyeletről. A jelentés címe magyarul: „Első összehasonlító jelentés a munkásvédelmi törvények végrehajtásáról”; német nyelven Jenában (G. Fischer) jelent meg. Az első fejezet az európai iparfelügyelet ismertető és statisztikai képét nyújtja, amely első a maga nemében. A második fejezet az iparfelügyelet szervezetét ismerteti, a harmadik a munkások és munkaadók közreműködését a felügyelet végrehajtása körül. A negyedik fejezet a végrehajtási intézkedéseket ismerteti, az ötödik pedig az egyes államokban az iparfelügyeleti készülő reformokat.

Törvény a „drágaság” megszüntetése tárgyában. A román pénzügyminiszter törvénytervezetet nyújtott be, mely leginkább szociálpolitikai intézkedésekkel törekszik a fennálló bajokon segíteni.

Talán legfontosabb pontja az, mely a hat hektárnál kisebb parasztbirtokokat teljesen felmenti a földadó fizetésének kötelezettsége alól.

A törvénytervezet eltörli továbbá a lisztre és petróleumra vetett fogyasztási adót s egyben a községek adóügyét is rendezi. (2. §.)

A nyugdíjbiztosításról szóló törvényt akként módosítja a tervezet, hogy az állam 7.300.000 leit meg nem haladó szubvenciót ad a pénztárnak s egyben 14%-ról és 12%-ról 12%-ra, illetőleg 10%-ra redukálja a nyugdíjra szükséges levonást. (5. §.)

Az alkoholfogyasztás erősen megfogyatkozott Németországban a szeszadó felemelése és a szociáldemokrata schnapsbojkott folytán. Körülbelül 900.000 hektoliterrel kevesebb a fogyasztás az 1909–1910. évben, mint az előzőben. Ez körülbelül az egész fogyasztás %-a, ami tekintélyes csökkenés.

Szervezett munkások kiállítása Bernben.

Az 1914-ben Bernben tartandó általános svájci országos kiállítással kapcsolatban érdekes szociális kiállítás fog megnyílni, amely első lesz a maga nemében, amennyiben a kiállításnak ezt a részét a svájci szervezett munkásság fogja rendezni. Kiállításra kerül mindenekelőtt a svájci munkásságra vonatkozó hatalmas áttekintő összeállítás, még pedig a munkásság foglalkozása, kora, neme, polgári állása és nemzetisége szerint, továbbá a gyári statisztika és a szociális eltulodások az utolsó 60 esztendő alatt; a háztartási és lakásviszonyok, valamint a munkabérek statisztikája. A tervezetben szerepelnek ezenkívül a munkaidőre, a hivatásos betegségekre és a balesetekre vonatkozó adatok, a szakszervezetek működése és intézményei, a bérharcok és kollektív szerződések, munkástakarékpénztárak és továbbképző berendezések.

A mezőgazdasági munkások balesetbiztosítása. Az olasz kormány oly javaslatot terjesztett a parlament elé, melynek értelmében a mező- és erdőgazdaságok kötelesek munkásaikat baleset ellen biztosítani. A tervezet szerint a biztosítási kötelezettség az összes munkásokra kiterjed, ideértve a béreseket, tehenészeket stb. Olyan gazdák, akik földjüket maguk vagy csak családtagjaikkal művelik, nem esnek biztosítási kötelezettség alá.

A kolozsvári dohánygyári kizárással kapcsolatosan jellemző eset történt arra, hogyan folyhatna bele a vállalati pénztárak a munkáltató és munkás közötti viszony kérdéseibe. Amikor ugyanis a kizárt munkások valamelyike orvosi segélyért vagy táppénzért jelentkezett a dohánygyári betegsegélyező pénztárnál, a *segélyeket csak az esetre helyezték kilátásba számukra, ha nyilatkozatot imák alá arról, hogy a munkát felveszik.* A nyilatkozat aláírását valamenynyien megtagadták és így törvényszerű segélyezési igényeiktől elesetek. A segélyre szorulókat a kolozsvári szervezett munkások jelentékeny összegekkel támogatják.

Szocialista konzulátusok. Néhány szocialista párt képviselőt, néhol irodát állított fel a külföldön tartózkodó elvtársak segélyezése és irányítása céljából. Nemrégiben a cseh szocialisták állítottak fel ilyen szocialista konzulátust Berlinben, most pedig a német szociáldemokraták Parisban rendeztek be ilyen intézményt.

A bányamunkás történetét írta meg Otto Hue, a neves szakszervezeti vezér. A könyv címe: Die Bergarbeiter. (455 oldal. 5 Márka.) Egyelőre csak az első kötet jelent meg. A hatalmas munka a bányászat és a bányamunkás történetét írja meg a legrégebbi időktől napjainkig.

Szociális jog. Kollektív szerződés.

Az első kollektív-szerződés a mezőgazdasági üzemben. A Saaz járás (Ausztria) területén fekvő uradalom ez év január havában – mint a – Sociale Rundschau utolsó száma írja – kollektív bérszerződést kötött a mezőgazdasági munkásokkal, amely talán az első a mezei gazdálkodás területén. A szerződés 87 munkásra és munkásnőre vonatkozik (béresek, napszamosok stb.). A napi munkaidő nyáron 9½ órában lett megállapítva (6-tól 11-ig és 1-től 6-ig két negyedórás pihenéssel), télen pedig 8 órában (7-11-ig és 1-5 óráig pihenő nélkül). A bérfizetés készpénzben és természetben történik.

A béresek bére 3 osztályba lett besorozva. A nem szervezett munkások a régi béreiket kapják. A napszamosok bérminimuma is megállapított.

A szerződéshez egy részletes akkordtarifa is van csatolva, amelyben kimondatik, hogy az akkordmunkának a jövőben több alkalom nyújtható. Túlórázásért férfiaknak 12 fillér, nőknek 10 fillér jár. Bizonyos alkalmakkor (teheneladás stb.) remuneráció jár. Nagyon részletesek a természetbeni szolgáltatások szabályozásai is. A szerződés elismeri a cselédség és a munkások szervezkedési jogát, és a szervezetteknek – szemben a szervezetlenekkel – előnyöket nyújt.

Tarifaszerveződések a közszállításoknál.

Az osztrák ipartanács hadseregszállítási bizottsága ülést tartott, melyben az osztrák delegáció azon rezolúciója ellen foglalt állást, mely a közös hadügyminisztert utasította, hogy a hadseregszállításoknál a tarifaegezményekben megszabott béreket fizető vállalkozókat előnyben részesítse. Az ipartanács hadseregszállítási bizottsága a kereskedelmi miniszter felhívására foglalkozott az ügygel, és egyhangúlag elhatározta, hogy megkeresi a kereskedelmi minisztert, közölje a közös hadügyminiszterrel, hogy az osztrák ipar viszonyai nem engedik meg a delegáció által elfogadott rezolúcióban foglalt feltételek teljesítését. Megjegyzendő, hogy március végén a német birodalmi gyűlés is egy, az osztrák delegációval lényegesen egyező rezolúciót fogadott el.

A **tarifaszerveződések törvényes szabályozása.** A svájci szövetség tanács ez év március havában tárgyalta le az új polgári törvénykönyv kiegészítő részét képező kötelmi jogot. Utóbbi törvény a 10. címében szabályozza a tarifaszerveződések, amelyeket közösmunkaszerződéseknek nevez. Az idevonatkozó szakaszok úgy hangzanak:

322. §. A munkaadók vagy a munkaadószervezetek a munkásokkal vagy a munkások szervezeteivel szabályozhatják az érdekelt munkaviszonyát. Ilyen kollektív egyezmények csak írásban foglalva bírnak érvény nyel.

Ha az egyezmény ennek tartamáról nem rendelkezik, egy év leteltével 6 óra bármikor felmondható.

323. §.: Olyan szolgálati egyezmény, amely olyan munkástól vagy munkaadótól származik, aki közös egyezmény által kötelezve van, amennyiben a közös egyezményben felállított határozatoktól eltér, semmis. A semmis rendelkezések helyébe a közös egyezmény rendelkezései lépnek.

Újabb kollektív szerződések.

A fővárosi festőmunkások kollektív szerződése. A fővárosi festőiparban régóta húzódozó harc fejeződött be szerdán. A budapesti festőmunkások szervezete három évre kollektív szerződést kötött a munkáltatók

ipartestületével. A minimális órabér 66 fillér. Azok a munkások, akiknek március 1-én 66 fillérnél magasabb órabérük volt, 5 százalék béremelést kapnak. A 66 filleres órabér két év múlva két fillérrel emelkedik és akiknek a minimálisnál magasabb az órabérük, azoké is két fillérrel emelkedik. A festőmunkások szervezete igen szép fejlődésnek indult. Ebben az évben ezernél több tagot nyert és Budapesten kívül a következő helyeken kötött kollektív szerződéseket: Szeged, Szombathely, Miskolc, Losonc, Kaposvár, Hódmezővásárhely.

Az építőiparban Kispékelyen és Zsombolyán jött létre kollektív szerződés az ottani szakcsoportok és a munkaadók között. A kispékelyi szerződés főbb pontjai: Minimális órabér 38, 44, 48 fillér. Szervezetlen munkás nem alkalmazható. A bizalmiférfi elismertetik. Az akkordmunka eltörölendő. A zsombolyai szerződés szerint minden munkaadó órabér mellett köteles dolgoztatni. Órabér: 38-54 fillér. A munkaidő tartama: 10 óra.

Az asztalosiparban: A szegedi asztalosok kollektív szerződést kötöttek. Ugyanezen iparágban Kassán, Pécsen és Szolnokon van bérmozgalom.

Munkások és munkaadók szervezkedése.

A vas- és fémmunkások szövetsége által közzétett felhívás szerint a szövetség munkanélküli segélyei m.én az 1908. évben kerekén 114.000 koronát, 1909-ben 53.000 koronát és a múlt évben 82.000 koronát fizetett ki. A szövetségnek 1906-ban 21.000, 1907-ben 25.000, 1908-ban 19.000, 1909-ben 13.000 és 1910-ben 16.000 tagja volt. Bérmozgalomban részt vett 1905-ben 27.300, 1906-ban 4315, 1907-ben 3787, 1908-ban 2033 és 1909-ben 1820 munkás.

A Schlick-gyár bojkott alatt. Ismeretes, hogy egy évvel ezelőtt az asztalosmunkások és asztalosmesterek kollektív szerződést kötöttek. A szerződés többek között az épületasztalosmunkák egységárait is szabályozta. Ezt a szerződést a munkások minden munkáltatóval betartják. Az elmúlt hetekben a Schlick-féle gyár r.-t. több olyan árlejtésen vett részt, amelyekben olcsó ajánlataival sikerült számottevő munkákra megrendeléseket szereznie. Többek között a kispesti Wekerle-telep asztalosmunkáinak jelentékeny részét is a Schlick-féle gyár készíti. Az olcsó ajánlatot a „Famunkások Szaklapja” szerint úgy igyekszik pótolni, hogy az árszabályban kitüntetett munkabéreket nem fizeti meg. Amíg a műhelyekben dolgozó munkások órabére 44-70 fillér között változik, addig a Schlick-gyár csak 34-40 fillért fizet. Ilyen körülmények között a munkások azt követelték, hogy a Schlick-gyár is tartsa be azokat a munkabéreket, amelyeket a fővárosi asztalosmesterek fizetnek. A gyárvezetőség ennek a kérelemnek nem adott helyet, amire a gyárban épületasztalosmunkákat végző asztalosmunkások hétfőn reggel a munkát abban hagyták. A harcnak különös érdekessége az, hogy az asztalosmunkásokat ebben a küzdelemben az asztalosmesterek szövetsége is támogatja. A munkáltatóknak ugyanis érdekük, hogy a tisztességtelen versenyt letörjék. Éppen ezért mind* azokat, akik a Schlick-gyárat elhagyták, szívesen állították munkába, másrészt gondoskodni fognak arról is, hogy a Schlick-gyár a bojkottált asztalosmunkákat alvállalkozó asztalosmesterekkel el ne készíthesse. Az asztalosmunkások szervező bizottsága arra kéri az

asztalosmunkásokat, hogy a Schlick-gyárban semmiféle munkát ne vállaljanak. A gyár szigorú zárlat alatt áll. Ugyanezen gyárban a vasöntők bojkottja megszűnt.

A kizárt budapesti kőfaragók harca változatlanul tovább folyik.

Ipari tulajdon.

A védjegy-törvény módosítása.

Írta: Dr. Bányász Jenő

a budapesti kereskedelmi és iparkamara védjegy-hivatalának vezetője.*)

Elsőben a védjegyek átírásának a kérdésével kívánunk foglalkozni.

A védjegyek átírását szabályozó 1890. II. t.-*c. 9. §-a a következőképpen szól:

„A védjegy azon vállalathoz tartozik, melynek védelmére szolgál, ugyanazzal megszűnik és birtokváltozás esetében az új birtokosra átszáll. Ez utóbbi esetben – hacsak a vállalatot az özvegy, kiskorú örökösök, hagyaték vagy csődtömeg nem folytatja, az új tulajdonos a birtok megszerzése után, *különböztetés* terhe alatt három havi határidőn belül a védjegyet saját nevére átíratni tartozik.”

Védjegyhatóságaink a törvény eme szakaszát alkalmazzák minden olyan esetben, amikor a nélkül, hogy maga a cég változnék, a cégből egy cégtag kilép, vagy a cégbe egy új cégtag belép. Vagy olyan a változás, hogy egyéni cégből társas cég lesz, illetve megfordítva, vagy pedig a társas cég tagjai változnak a társaság keretén belül.

A védjegyhatóság fent ismertetett gyakorlatából azonban természetesen nemcsak az következik, hogy a cégtagokban beállott változást bejelenteni és minden védjegy után az átírási 10 koronát befizetni kell, hanem egyúttal azt is, hogy az átírásnak a törvényes határidőn belül (3 hónap) való elmulasztásai esetében (pedig hányan nem tudják ennek a szükségét?) a jogutód a védjegyes vállalat átruházásából a maga számára elsőbbségi jogokat nem érvényesíthet, vagyis: a jogutód kizárólagossági joga újabb (a három hónap eltelte utáni) belajstromozás esetén, a saját nevére törént belajstromozás napjától kezdődik.

Így pedig előállhat – mint a hogy számtalan esetben már meg is történt – hogy az, a ki egy védjegyet a jogelőd, a régi társaság fennállása alatt azzal szemben bitorolt, a védjegyet tovább használó jogutóddal szemben előhasználati joggal fog bírni (1. védjegynovella 4. §.) s így a bitorló, a cégbirtokos-változás bejelentését elmulasztó jogutóddal szemben panaszszál léphet fel, – a jogutód védjegyjogait eredményesen kifogásolhatja.

Ily alaki szigor statuálása tehát súlyos és indokolatlan anyagi és erkölcsi kárral sújthatja a jogutódot és mondhatnók, a bitorlók tudatlanságának köszönhető, hogy egyes értékes védjegyek még idejében ujjalag érvényesen belajstromozhatók voltak.

Éppen az itt felemlített okoknál fogva nem lehet célunk a védjegy-törvény 9. §-ának a „birtokváltás” kitételre vonatkozó helyes értelmét magyaráztatni, mert hiszen akár a cégbirtokosokat, akár magát a céget tekintjük a védjegy tulajdonosának, – a három hónapi határidő elmulasztásához fűzött jogvesztés mindenképpen súlyos és indokolatlan, a külföldi államok törvényhozásában egyedülálló alaki szigor tartalmaz.

*) L. előző számunkat.

A javaslat-tervezet a mellett, hogy fentartja a 3 hónapi határidőt, még súlyosabb intézkedéseket (– ha a vállalkozó társak egyike a Vállalatból kilép, a védjegy felett a vállalatban maradó társak csak a kilépő társ beleegyezésével rendelkezhetnek – 14. §.) tartalmaz.

Internacionális jogról lévén szó, a védjegy-törvény 9. paragrafusának a kereskedő- és iparos-körök érdekeinek megfelelő módosítása volna, a német védjegy-törvény 7. §-ának egyszerű átültetése, a mely a védjegy átírását határidőhöz nem köti, („Der Übergang wird auf Antrag des Rechtsnachfolgers in der Zeichenrolle vermerkt, sofern die Einwilligung des Berechtigten in beweisender Form beigebracht wird. . .”), a védjegy átruházásának szankciójaként pedig („Solange der Übertragung in der Zeichenrolle nicht vermerkt ist, kann der Rechtsnachfolger sein Recht aus der Eintragung des Warenzeichens nicht geltend machen”) nem jogvesztést, hanem igen helyesen a kereseti jog megvonását állapítja meg.

Áttérve a védjegybitorlás kérdésére, mindenképp előt kell állapítanunk, hogy a védjegybitorlás jelenlegi elbírálási módja egyáltalában nem mondható kielégítőnek s a javaslat-tervezet a mai jogállapottal szemben semminő módosítást nem tartalmaz – lényegileg megegyezik a fennálló törvényeinkkel.

Védjegyjogi gyakorlatunk, úgyszintén a javaslat-tervezet szerint, nem állapítja meg a védjegybitorlás tényét az a körülmény, ha valaki más üzletember védjegyét üzleti levelein, hirdetésein, cégtáblákon, árjegyzéken, reklám-nyomatványokon, számlákon stb. stb. jogtalanul használja. Szintúgy nem bitorlás, ha valaki valamely védjeggyel kéri áru helyett nem az eredeti, hanem a saját gyártmányait adja, de – sem az árun, sem annak burkolatán az idegen védjegyet nem használja. (E kérdést, mint fentebb említettük, a javaslat-tervezet már szabályozási körébe vonja, lásd 67. §.)

Hogy az idegen védjegyek használata árjegyzékeken (megrendelés esetében védjegynélküli áru szállítása) reklám-nyomatványokon stb. stb. az üzleti életben, éppen a büntetlenségre való tekintettel, mely gyakoriak s a kereskedő és iparos érdekeltségnek mily mérhetlen anyagi és erkölcsi kárt okoz, arra jelen fejtegetéseink keretében nem terjeszkedünk ki, de talán felesleges munkát is végeznénk.

Meg kell még azonban említenünk a külső felszerelés, az áruadjustálás oltalmának a kérdését is.

Az áru külső felszerelésének utánzása, hacsak az a formaérzékre tett hatás révén ipari újdonságnak nem tekinthető (ez esetben 3 évig minta oltalmat élvez), szintén büntetlenül történhetik. Jól tudjuk, hogy az ily adjustálások az esetek túlnyomó részében, mint a védjegyek kiegészítő részei, mint az összbnyomáshoz tartozó motívumok, inkább a megkülönböztetés – tehát a védjegyjog – célját szolgálják. A mindennapi élet sürgős-forgásában, a napi szükségletet képező, a vevő által sietve, kevés figyelemmel vásárolt áruknál ugyanis nem csupán maga a szó, a különleges jelvény irányítja a vevőt a védjegyes áru keresése közben, hanem az áru külső felszerelése is. Már pedig ha figyelembe vesszük, hogy a vevőközönség a védjegygyei az áru külső kiállításával kapcsolóiban ismerkedik meg és így számos esetben éppen a csomagolás az a momentum, amely a közönséges vevőt bevásárlásánál irányítja, hogy egy könnyen megrögzíthető benyomást a vevő emlékezetében: úgy mindazon esetekben, amiden a kiállítás, az adjustálás megtévesztő hasonló-

sága idézi elő a belajstromozott, különben egymástól eltérő védjegyek összetéveszthetőségét, illuzóriussá teheti a büntető bíróság előtti eljárás eredményességét.

Egyébként itt is oly kérdéssel állunk szemben, a melynek a fontosságát maguk a kereskedők, gyárosok érzik legjobban és a tisztas kereskedelem szenved a legjobban a védelem hiánya miatt.

Az itt felörölt és röviden ismertetett kívánalmak kiegészítéseképpen még ki kell emelnünk, hogy annak a kérdésnek az elbírálásánál, vájjon a versenytársak között előforduló súrlódások, sérelmek eseteiben a védjegyjog szempontjából kifogás alá eső cselekmény fennforog-e vagy sem, a *kereskedői közfelfogás* volna mérvadó. Fölötte szükséges tehát oly értelmű rendelkezés felvétele, amely szerint *az ily természetű ügyekben a bíróság csak az illetékes szakközegek, nevezetesen a kereskedelmi és iparkamarák meghallgatásával ítélkezhessek* s főleg csak ezen vélemény alapján marasztalhasson el.

A kamarák kötelező meghallgatása bizonynyal több garanciát nyújt a jogos kereskedői és ipari érdekek érvényesülésére, mint a közigazgatási bíróságnak a védjegyjogi igazságszolgáltatásba való bevonása.

A fentebb felsorolt kívánalmak kétséget kizáró módon kifejezésre jutnak a tervezet 67. §-ában, továbbá ugyancsak a német védjegy törvény 14. §-ának rendelkezésében, amely szerint

„Wer wissentlich oder aus grober Fahrlässigkeit Waren oder deren Umhüllung, oder Ankündigungen, Freislisten, Geschäftsbriefe, Empfehlungen, Rechnungen oder dergleichen mit dem Namen oder der Firma eines anderen oder mit einem nach Massgabe dieses Gesetzes geschützten Warenzeichen wieder rechtlich versieht oder dergleichen wiederrechtlich gekennzeichnete Waren in Verkehr bringt oder feilhält, ist dem Verletzten zur Entschädigung verpflichtet.” Ennek ki-¹egészítéseképpen pedig a javaslat-tervezetnek fentemlített, ugyancsak a védjegyjog körébe tartozó intézkedése is a novelláris törvénybe volna iktatandó.

Ha védjegy törvényeink e két irányban módosítást nyernének, (amely módosítások keresztylvitele a kereskedő- és iparos-körök eminens érdekeit szolgálván s azonfelül bevált védjegyjogi intézkedések lévén, sürgősen életbe léptethetők volnának), a tisztas kereskedelem és ipar érdekében lehetővé válna, hogy a védjegyekkel történő bárminemű, *eleddig büntetetlen viszázelések* a védjegyjog terén is megtorolathassanak.

Feleslegesnek tartjuk az egész védjegyjog-anyagot felölelő törvény életbeléptetését akkor, amidőn az „eszmei tulajdon” elnevezés alatt ismert szerzői, szabadalmi védjegy- és mintaoltalmi jognak minden államban érvényes, *egységes rendezéséről* beszélünk, amely bizonyos pontokra korlátozva, legalább részben, ke-» resztylvhetőnek tetszik s így az itt fel nem említett (a védjegyek oltalomképességére vonatkozó, a kollektív védjegyek intézménye stb. stb.) kérdéseket, a nemzetközi szerződésnek megfelelő magyar törvény egyidejű letárgyalása val, egyöntetűen volna hivatott szabályozni.

A védjegyek átírásának, úgyszintén a védjegyjog megsértésének *a külföldi államok rendelkezéseinek megfelelő* szabályozása azonban már *halasztást nem tűrhet*.

Védjegyek átutalása. Midőn valamely vállalat székhelyét az egyik kamara területéről egy másik kamara területére teszi át, nem új lajstromozásnak, hanem csupán a védjegyek átutalásának van helye, mely műveletért a féltől semmilyen díj nem követelhető. (K. M. 146-1911.)

Függőben tartott védjegylajstromozások.

A m. kir. szabadalmi hivatal védjegy osztály a a „*Flottweg*”, „*Parábismith*” és a „*Liquor Hyvno Bromid*” szövédjegyek törvényes oltalmát a védjegynovella 1. §-a alapján kifogás tárgyává tette és utasította a budapesti kereskedelmi- és iparkamarát, hogy a fenti szövédjegyek oltalomképessége tekintetében szakértőket hallgasson meg, s azok beérkezése után véleményes jelentést tegyen.

A több szóból alkotott szövédjegyek oltalomképességének elbírálásánál ugyanazon elvek irányadók, mint a kizárólag egy szóból vagy több szó összevonása által alkotott szövédjegyeknél. „*Rasiere Dich im Dunkeln*” az áru minőségére (előnyös szerkezetére) utal. (O. Közm. 239-1910.)

New-York állam védjegyjogi rendszabályai. New-York állam 1909. évi február hó 17-i törvényében igen fontos, mondhatni a maguk nemében egyedül álló rendelkezések foglaltatnak, amelynek nagy jelentőségét, hazai törvényeink megfelelő rendelkezéseit nélkülöző ásványvíz- és szikvíz-kereskedőink érzik a legjobban. A hivatkozott törvény rendelkezései szerint a védjegytulajdonos nemcsak az illető név, védjegy vagy ismertetőjel tulajdonosának tekintetik, hanem azon *edények és tartályok tulajdonosának is*, amelyekben a letett védjegy beégetés, edzés stb. útján, vagy más módon alkalmaztatik. – Tiltott cselekménynek minősíti az idegen üveg, tartályok töltését, a védjegyek kitörlését, elfödését, átragasztását. Ily cselekményeket kihágásnak minősít és elkövetőit az első alkalommal 10 naptól 1 évig terjedhető elzárással, illetve üvegenként 50 centnyi pénzbüntetéssel, vagy mindkét büntetéssel sújtja. A jogosulatlanul használt és megjelölt tárgyaknak kinyomozására (amennyiben a sértett ily tárgyak létezését esküvel erősíti meg) az eljáró tisztviselő parancsot köteles kibocsátani, egyben pedig az illető személyek elővezettetését is elrendelheti.

Joggyakorlat.

A szabadalmi hivatal szabadalmi ügyekben hozott határozatai:

Egymagában annak a körülménynek, hogy valamely reakciót laboratóriumban már alkalmaztak, nincsen ujdonságrontó hatása, mert ismert reakciók felhasználásával is lehet iparilag alkalmazható eljárást szerkeszteni. (K. 3652. 22204/1910.)

A bejelentési osztály a szabadalmat megtagadta, mert valamely föladatnak műszaki megoldása, amely előre nem várt, különleges hatással nem jár, nem tekinthető olyannak, amely föltalálói tevékenységet igényelne. (A bejelentő levélborítékok hátlapjára képeslapot alkalmazott) K. 4067. 21935/910.

Védjegyjegyekben:

A szövet széleibe szőtt rajzszerű sávok védjegyjegytalma már több ízben kifogás tárgyává tétetett a védjegy törvény 1. §-a alapján, vagyis azon az alapon, hogy az ily jelzések nem alkalmasak az általa megjelölt szövetáruk individualizálására. A vevőközönség ugyanis az ily sávokban nem talál olyan megkülönböztető jelt, amely őt az áru származása tekintetében tájékoztatná, s az ily sávokat inkább, mint az áru lényegéhez tartozó ipari kidolgozást fogja fel. A budapesti kereskedelmi és iparkamara az ezen ügyben meghallgatott szakértők egyértelmű nyilatkozatai alapján kimondotta (10272-1911.), hogy a szegély, amely ez egész árun végig húzódik *kiválóan alkalmas a különböző származású szövetáruknak egymástól való megkülönböztetésére*, mivel nemcsak a forgalomba hozott egész, sértetlen vég árun, hanem már felvagdalt állapotban is a szövet minden egyes méretén látható. Figyelemmel pedig arra, hogy a vevőközönség, amelynek nagyrészét a szabók képezik, a

szövetáruk kiválasztásánál mindenkor *különös figyelmei szokott kifejteti*, a kamara a szövet széleibe szőtt nagyszemű sávok *individualizáló jellege mellett* foglalt állást.

Az áru minőségére és rendeltetésére utaló szavaknak, vagy szógyököknek az „in”, „ol”, „gen”, „inum”, „it” stb. képzőkkel való kapcsolása védjegyjogi gyakorlatunk szerint oltalomba részesíthető szóképzéseknek tekintenek, s a gyógyszerészeti cikkeknél a közhasználatú szavak vagy töveknél a fenti képzőkkel kapcsolatban való használata, tehát már *minimális különbségek* is elegendők a gyógyszerészeti áruknak egymástól való megkülönböztetésére. A budapesti kereskedelmi és iparkamara egy védjegy perben adott véleményében azon nézetének ad kifejezést, hogy a kozmetikai, vegyészeti és háztartási cikkeknél, ily minimális eltérések („-it”, „-ol”) nem elegendők hasonló üzletemberek védjegyeinek egymástól való megkülönböztetésére, mivel míg a gyógyszerészeti cikkek vásárlásánál a vevő nagyobb gondot és figyelmet fejt ki (a gyógyszerészeti cikkek rendszerint orvosi vény alapján veszi), addig a kozmetikai és vegyészeti cikkek vásárlójává lett ma már az alsóbb néposztály is, s ma már minden árért léteznek.

A védjegy jog érvényes megszerzését nem befolyásolhatja az a körülmény, hogy a védjegy jogos megszerzője a védjegyet a *kereskedelmi törvény szerint* őt, meg nem illető cég alatt (feltéve, hogy a vállalatot a cégnév használati jogával együtt szerezte meg) beajánlja. (Osztr. közm. 11002/1911.)

Az anyag-nevek csak abban az esetben képezhetik védjegyoltalom tárgyát, ha a *kereskedelmi körök szakszerű fel-fogása szerint* (tehát nem az abszolút kémiai v. fizikai lehetőség szerint) a vele megjelölt áruk előállításánál alkatrészek gyanánt fel nem használhatók. (K. M. 398-1911.)

Törölt védjegyek:

„Columbian Elixir” (gyógyszerészeti cikkekre.) „Standard” kerékpárok, varrógépek és acetylenlámpákra.) „Excelsior” (kőolaj, denaturált szesz, mosó- és pipereszappan árukra.) „Beauté” (illatszerárukra.) „Orient” „Coffea-Mélange” (kávéárukra) *Ausztria*.

Közgazdaság.

A sorsjegyekre eső nyeremények tulajdonjoga a sorsjegy árának postán való beküldése esetében.

Am. kir. lottó-igazgatóság 986/1899. számú rendelete értelmében, miután az osztály sorsjegy szövegében kifejezetten el van ismervé, hogy a sorsjegy tulajdonosa megfizette a sorsjegyért járó betétet (árt), és a sorsjegy névre nem szól: ennél fogva a sorsjegy birtokosa a sorsjegy tulajdonosának tekintendő és a szerzés jogosultságának igazolására nem szorítható. Ha tehát a sorsjegyelárusító igazolni nem képes, hogy a sorsjegyet kifejezetten oly kikötés mellett ajánlotta fel, hogy a fél a sorsjegyért járó betétnek a húzást megelőzőleg történt lefizetése nélkül nem tarthat igényt a már birtokába bocsátott sorsjegyre eső nyereményre: a sorsjegy birtokosnak a nyeremény mindig kifizetendő.

A fenti elvet kissé már kitágítja a Curia 916/900. számú Ítélete, mely így szól: Noha a sorsjegy bemutatónak szóló értékpapír, mégis bizonyítható a bemutatónak ellen, hogy a sorsjegy ára ki nem fizettetett és így a sorsjegyre esett nyereményt nem igényelheti. Abból, hogy a sorsjegy árusítója a sorsjegy árának megküldését határidőhöz nem kötötte, csupán az következik, hogy az, akinek a sorsjegy megküldött, a húzás napja, mint végső határidő előtt mindaddig, míg az elárusító eladási ajánlatának visszavonását tudomására nem juttatja, a sorsjegy árát megküldheti. A csupán egyszeri húzásra érvényes sorsjegyek természetéből folyik, hogy azok, mint a húzás után érték-

kel nem bírok, adás-vevés tárgyául csak a húzás napjáig szolgálhatnak s hogy ennél fogva az, akinek a vételár nem hitelezetett, azok vevőjének csak akkor tekintendő, ha azokért esedékes vételárat a húzás napjáig tényleg megküldte vagy legalább ezen határidőig vevői kézségét bejelentette.

A postán érkező pénz el nem fogadására nézve döntő fontosságú a Curia 12.451/1901. számú következő ítélete. A fenforgó esetben semmi adat nincs arra, hogy alperes felperesnek az $\frac{1}{3}$ -ad rész osztályosorsjegyet hitelbe szándékozott volna eladni, és minthogy hitelezési ügyletről e szerint szó sem lehet, a kérdéses sorsjegyre nézve vételügylet a felperes és az alperes között csak akkor jött volna létre, ha a felperes a sorsjegy egész vételárát az alperesnek kellő időben – minden esetre azonban a húzás előtt – kifizette volna.

Minthogy a kérdéses sorsjegy ára az előző osztályok betétjével 17 korona volt és felperes csak 4 koronát küldött be, alperesnek a vételár ki nem fizetett, a peres felek közt a vételügylet létrejöttnek *nem tekinthető s ekként felperes a sorsjegyre eső nyereség* kiadását nem is követelheti. Az a körülmény, hogy alperes a hozzá beküldött 4 koronát felperesnek csak a húzás után *küldötte vissza, felperesnek a sorsjegyre való tulajdoni joga megállapítására nem alkalmas*, mert az alperes által készpénzvételre tett ajánlat úgy, amint az tételt, hogy t. i. 17 koronát kitevő egész vételár a húzás előtt beküldessék, el nem fogadtatván, az hatályát veszítette, s így a 4 koronának vissza nem küldése, mely alperesnek nem is állott kötelességében, adásvételi ügyletet nem állapít meg.

Az utolsó napon postára tett vételár tekintetében is történt már döntés. A Curia 804/1903. sz. döntvényébe kimondotta ugyanis, hogy aki a neki beküldött osztályosorsjegy árát a húzás első napján, tehát oly időben tette postára, midőn a húzás eredményéről még nem bírhatott tudomással és amidőn még a sorsjegy ki nem húzatott, a sorsjegy árusítónak a sorsjegy megküldésében foglalt vételi ajánlatát a sorsjegy árának megküldése által elfogadta és a vételi ügyletet megkötötte, még az illető sorsjegy kihúzása előtt reménytelül vételi ügyletet kötött és így a még ki nem húzott sorsjegyet megszerezte s ennél fogva a sorsjegyre esett nyereményt jogosan követelheti. Nem döntő az a tény, hogy az árusító a vételárat postautalványon csak a sorsjegy kihúzása után kapta kézhez, mert a keresk. törvény 320. §-a értelmében oly szerződésnél, mely távollévők között keletkezett, a megkötés idejéül azon időpont tekintetik, melyben az elfogadási nyilatkozat elküldött vagy elküldés végett feladatott; a feladás pedig az illető sorsjegy kihúzása előtt, tehát kellő időben történt.

Üzleti összeköttetésben álló felekre nézve a Bp. Tábla kimondotta, hogy a megrendelés nélkül küldött sorsjegyet átvevő kereskedő, ha az elfogadás tárgyában azonnal nem nyilatkozik: vevőnek tekintendő (23/1898).

A jóhiszemű harmadik birtokosra nézve a Curia 102/1906. számú döntvénye kimondja, hogy az a sorsjegyre esett nyereményt akkor is jogosan igényelheti, ha az első vevő annak árát nem is fizette ki.

A felmerülhető kérdések eldöntésére még kihatnak azok a döntvények, melyek a K. T. 315. §-ára nézve hoztak.

A K. T. idézett rendelkezése szerint távollévők közt, ha az ajánlat elfogadására nézve bizonyos idő ki nem kötött, az ajánlattevő addig marad kötelezve, amennyi idő rendes körülmények közt a válaszadásra szükséges. Ez idő számításánál az ajánlattevő abból a

feltevésből indulhat ki, hogy ajánlata a kellő időben ért rendeltetési helyére.

Ha a kellő időben elküldött elfogadási nyilatkozat a fentebbi határidő után érkezik meg, a szerződés hatályát veszti, amennyiben az ajánlattevő visszalépését a másik féllel időközben, vagy az elfogadási nyilatkozat beérkezése után azonnal közölte. Bp. Tábla 3.823/1878. sz. döntvénye értelmében a táviratilag intézett és távirati elfogadást követelő ajánlat el nem fogadottnak tekintendő olyan esetben, midőn a venni szándékozó nem táviratozott vissza, hanem az átvétel végett az ajánlattétel helyére – noha rögtön – elutazott.

Fent közölt felsőbbirósági döntvények szolgálhatnak irányadóul ama kérdés elbírálásánál, meddig fizetheti meg a sorsjegy bírlója a sorsjegyéért járó díjat (vételárat) és a sorsjegyre esett nyereményt a sorsjegyárusító mikor tarthatja vissza.

Osztálysorsjegy-irodák üzelmei. Az utóbbi időben – írja a M. K. L. – mind sűrűbben ismétlődnek az esetek, hogy az osztálysorsjáték szerencsés nyerői nem kapják meg nyereményeiket az illető főelárusítótól, hanem különböző ürügyek és (formalitások segítségével elűtetnek a jogos nyereményösszegetől. Az osztálysorsjegyek főelárusítói ellen nagyon sok panasz hangzott el már, de a flagrantsabb esetek csak nagy ritkán jutnak nyilvánosságra, mert a megkárosított felekkel, ha azok lármát akarnak csapni, a különböző „bankár” urak rendszerint olcsó egyezsége lépnek.

Most a Gaedicke és a Kiss „bankházak” ellen merültek fel panaszok a nyeremények eltulajdonítása miatt és a megszorult főelárusítóknak csak nagy kényszerrel sikerült a csávából valahogyan kimászniok. Ezúttal is a manipulációk az úgynevezett megújítási sorsjegyek körül folytak. Köztudomású, hogy a főelárusítók a feleknek megrendelés nélkül is küldenek sorsjegyeket és a válasz elmaradása esetén, amint rájuk nézve előnyös, ha a sorsjegy nyer és a fél nem küldötte be a nyakára küldött sorsjegy árát, úgy persze, a sorsjegy nem a félé; ha a sorsjegy azonban nem nyer, könyörtelenül behajtják a félre a sorsjegy árát. úgy, hogy az ilyen rendelés nélkül való megküldésnél a sorsjegyiroda mindig biztosra megy, sőt még a vételár megküldése esetén is, – mint a legutóbbi esetben – beleköt a sorsjegyfőelárusító a pénz feladásának a keltébe, ha a sorsjegy nyert. Ugyanily manipulációk folynak a kisebb nyereség esetén a félnek be- küldött sorsjegyekkel.

A sorsjegyirodáknál elharapódzott az a szokás, hogy ha valamelyik vevőjük kisebb nyereséget csinál, annak értékét nem fizetik ki neki készpénzben, hanem pénz helyett sorsjegyet küldenek neki előzetes megkérdezés nélkül. Az ilyen küldések mindig kritikus időben, húzás küszöbén vagy folyamán történnek; ha a fél megtartja a sorsjegyet hallgatólag és a sorsjegy nyer, úgy a nyeremény kifizetését megtagadja az iroda, azzal, hogy ajánlata fölött a fél nem nyilatkozott, tehát a sorsjegyet nem fogadta el. Ha nem nyer, persze az iroda mindenképen megkapta a sorsjegy árát az előbbi nyereségből. E manipulációkat végre szigorúan szemmel kell tartani, mert nem lehet tűrni, hogy a közönség játékszenvedélyének felkeltésén felül még egyenesen lépjen csalják a jóhiszemű játékosokat. Maga az osztály sor s játék-vállalat távol áll ez üzemektől, mert hiszen ő fizeti ki minden esetben a nyereményeket. De a főelárusítóknak, akik a nyereséget is zsebre akarják vágni, erélyesen kell a körmükre kop-pintani.

A vas és gépipari újdonságok és szabaldalmak nemzetközi kiállítása e hó 11-én megnyílt. A nagyjelentőségű esemény közgazdasági, társadalmi és technikai jelentőségének ismertetésére visszatérünk.

A Magyar Hajózási Egyesület múlt szombaton este tartotta meg ez évi rendes közgyűlését Matlekovits Sándor v. b. t. t. elnöklésével. A közgyűlésen a kereskedelemügyi minisztérium képviselőjében Hozspótzky Alajos min. tanácsos volt jelen. Matlekovits Sándor elnök megnyitó beszédében rámutatott arra, hogy az elhunyt Hieronymi Károly, mint az egyesület igazgató-választmányának tagja, több éven át élénken részt vett a Magyar Hajós-Egyesület működésében, és mint miniszter legutóbb is egyrészt az által, hogy a magyar hajózás egyik régi sérelmét, az úgynevezett vízi versenytarifákat megszüntette, másrészt pedig az által, hogy a Duna-Tisza csatorna ügyét oly annyira aktuálissá tette, hogy a nagy mű megvalósítását mielőbb remélhetjük, tanújelét adta annak, hogy a hajózás és általában a viziforgalom ügye különös gondoskodásának tárgya. Az elnök indítványára a közgyűlés Hieronymi Károly emlékét jegyzőkönyvileg örökítette meg. Beszéde további során az elnök rámutatott arra, hogy az az általános közgazdasági föllendülés, amelyet az 1910. év hozott, a hajózásnak aránylag keveset használ. Kifejezést adott végül ama reményének, hogy a legközelebbi jövőben a magyar hajózás az egész Dunán uralkodó szerepet fog betölteni. Az elnöki megnyitó után a közgyűlés köszönettel vette tudomásul a dr. Török Emil egyesületi igazgató által bemutatott évi jelentést, majd pedig tudomásul vette Kovács S. Aladár műegyetemi tanár ügyvezető alelnöknek az egyesület által kiírt szakirodalmi pályázat meddőségéről szóló jelentését és a Trebitsch Miksa főfelügyelő által előterjesztett számadást és költségelőirányzatot. A közgyűlés kapcsán Fabry Frigyes kir. főmérnök a pozsonyi kikötőről tartott fölolvasást, amelyet a közgyűlés nagy tetszéssel fogadott.

Mintaműhelyek felállítását sürgette az Országos Iparegyesület már tíz esztendővel ezelőtt. Az egyesület ide vonatkozó tervezete – némi rövidítéssel – így hangzik:

Mintaműhelyek tervezete: Egyes kézműiparosokat elsősorban a fővárosban, de a vidék nagyobb városaiiban is ki kellene szemelni oly célból, hogy mintaműhelyeket rendezzenek be, főleg a tanoncok nevelése és képzése céljából.

Egy-egy ily műhelyben legfeljebb négy tanonc volna elhelyezendő.

A mester a tanoncok számára tisztességes, az egészségügy követelményeinek megfelelő szobát rendezne be, minden inas számára megfelelő fekvőhelyel.

Az élelmezés, ruházat stb. is a polgári igények szerint mintaszerű kell, hogy legyen.

A fősúlyt arra keli helyezni, hogy a mester elsősorban a kezére bízott inasok gyakorlati kiképzésére fordítson gondot, hogy az inasokat iparáguk összes anyagaival, félkészítményeivel, segédeszközeivel, számaival, gépeivel, szóval teljes technológiájával a legtűzetesebben megismertesse a szakrajzolásban (mér-tani és művészi rajz) tökéletesítse, esetleg a szakmabeli és művészi ipariskolák tanfolyamainak kiegészítése- képpen.

A szórakozás, testedzés, ismétlő tanítás, istentisztelet, szakmúzeumok és ipari közintézetek látogatása és rendszeres tanulmányozása, stb. tekintetében

ugyanaz legyen irányadó, mint ezt az „Otthon” tervezete megkívánja. (Igazgatóknak egyidejűleg közzétett javaslata.)

A tisztaság következetes ápolása elengedhetetlen követelmény legyen.

A gyakorlati és elméleti oktatás sikeres keresztülvitele érdekében a mester igénybeveheti segítségmeilyzetét is.

Az ily mintaműhelyek a kerületi iparfelügyelő és az e végből kiszemelendő ipartestületi vagy iparhatósági megbízott ellenőrzése alatt állanak.

Azokat a mestereket, kik ily mintaműhelyek létesítésére kiszemelhetők, az illetékes ipartestület jelölne meg.

Az ily mintaműhelyekben elhelyezett tanoncok az illető mesternek a testület által minimum és maximum szerint megállapított ellátási és tandíjat fizetnének. A szerződés az illetékes iparhatóság (testület) előtt kötetendő meg.

Minden ily mintaműhely tulajdonosa azon idő, fáradtság és költség fejében, melyet a tanoncok nevelésére és képzésére tordít – minden tanonc után – bizonyos prémiumban volna részesítendő a kormány által.

Az illető tanoncok fölszabaduló levelében megemlíthető, hogy ők a felsőbb ellenőrzés alatt álló ily mintaműhelyben töltötték tanidejüket s erről különben a mester külön bizonyítványt is állíthat ki, melyet az illetékes ipartestület láttamoz.

A középosztály kongresszusa. Az idén ismét összegyűlt a középosztály védelmére alakult egyesület kongresszusa. Az idei kongresszusnak teljesen nemzetközi jellege van. Theodor, belga képviselő nyitotta meg s Anglia, Svájc, Németország, Hollandia, Ausztria s Svédország középosztályának képviselői vesznek részt benne. A felvetett kérdések közül a legfontosabbak a munka szabadságának védelme a szindikátusok ellenében s a középosztály hitelének szervezete. Ez utóbbit illetőleg számos érdekes beszéd Hangzott el.

A vasút vétkes gondatlansága. A vasút vétkes gondatlanságára alapított kereset jogalapjaként elégséges, ha a feladó oly kesedelem megtörténtét bizonyítja, amely az eset tárgyi körülményeihez képest vétkes gondatlanság következményeként mutatkozik, hacsak ezzel szemben a vasút a kesedelem métségéül szolgáló körülményt nem bizonyít. Megállapított a vétkes gondatlanság a kesedelemnek a rendes szállítási határidőhöz mért nagyságából és abból, hogy az állomás, melyre az áru elhurcoltatott, a legközelebbi útiránytól jelentékeny távolságra van. – A vasútnak az üzl. szab. 88. §-ában meghatározott mérvű, a 80-87. §-okban az áru kereskedelmi értéke, a bevallott szállítási érdek s a fuvardíjtérimények alapján meghatározott kártérítéstől független, illetve az annak mérvét meghaladó kártalanításra való kötelezettsége kiterjed a vasúti fuvarozásból eredő minden olyan kárra, amelyet a vasút részéről fenforgó csalárdság vagy vétkes mulasztás, tehát a vasúti forgalomban megkívánt gondosságnak figyelmen kívül hagyása, a nagyfokú hanyagság, vétkes tudatlanság vagy a kellő figyelem hiánya idézett elő.

Az a körülmény, hogy a berni egyezmény 14. cikke, illetve az üzl. szab. 63. §-a, a szállítási határidő be nem tartásának jogkövetkezményeit általában megállapítják, nem szünteti meg a vasútnak különös felelősségét a saját mulasztásával kapcsolatba hozható kesedelmes szállítás te-

ketében. A vasút eszerint felelős az abból eredő kárért, hogy elmulasztotta a gondoskodást arról, hogy a szállítási sorrendből kivett friss húsáru a lehetőség szerint mielőbb érkezzék rendeltetési helyére.

(Curia 1911 febr. 21. 788/910. v. sz. a. IV. p. t.)

Ha az építeni szándékozó fél a létesítendő mű építésére vonatkozóan a megfelelő iparággal foglalkozó vállalkozókat árajánlat (költségelőirányzat) előterjesztésére hívja fel, a vállalkozók közül azok, akiknek ajánlata el nem fogadtatott, az ilyen ajánlat megtételéhez megkívánt műszaki munkálataiért, külön kikötés nélkül díjazást nem igényelhetnek. Ha az építeni szándékozó fél a létesítendő mű megépítésére vonatkozóan a megfelelő iparággal foglalkozó vállalkozókat árajánlat (költségelőirányzat) előterjesztésére hívja fel, a vállalkozók közül azok, akiknek ajánlata el nem fogadtatott, az ilyen ajánlat megtételéhez megkívánt műszaki munkálataikért (költségkiszámítás, esetleg tervezés) külön kikötés nélkül díjazást nem igényelhetnek, mert az ajánlat el nem fogadása folytán ilyen esetben munkabéri szerződés (üptk. 1151. §.) a felek között nem jött létre. Az építető fél szándéka ugyanis ezekben az esetekben a másik fél által is felösmerhetően nem a költségelőirányzatnak, mint egyébként szintén műszaki munkálatnak a megrendelésére (Uptk. 1152. §.), hanem nyilvánvalóan arra irányul, hogy a másik fél, t. i. a vállalkozni szándékozó iparos tegyen az építetőnek a kivitelre nézve tüzetes szerződési ajánlatot. (Curia 1911. 231.)

Vándorműhelyeket rendezett be Württemberg város. Az érdekes szociálpolitikai intézmény ismertetésére visszatérünk.

Új ipari részvénytársaságok. Hocker testvérek gőzkazán- és gépgyár r.-t. cég alatt Höcker testvérek gépgyára 600.000 K alaptőkével (1500 drb. 400 K n. é. részvény) részvénytársasággá alakult át. igazgatóság: Földiák Vilmos, a Magyar országos központi takarékpénztár igazgatója (elnök), Kaufmann Bertalan, a Roessemann és Kühnemann gépgyár igazgatója, (alelnök), Hocker Frigyes (vezérigazgató), Goldschmidt Károly (ügyvezető igazgató), Kühnemann Pál, Krausz Ede dr., Heger Jenő.

Szabó Samu szab. takaréktűzhely- és lakatosárgyár r.-t. (Győr) cég alatt a hasonló nevű magáncég a Győri általános takarékpénztár r.-t. égisze alatt részvénytársasággá alakult át, 100.000 K alaptőkével.

Budapesti ezüstárgyár r.-t. cég alatt a Budapest-jobbparti bank és takarékpénztár r.-t. részvénytársasággá alakította át a budapesti Forgács és Kohut cég ezüstárgyárát. Az alaptőke 80.000 K.

Safe-deposit automata r.-t. cég alatt új részvénytársaság alakult Budapesten (IV, Veres Pálné-utca 30.) 100.000 K alaptőkével.

Marosszentjános községben (Marosvásárhely mellett) gazdag földgázforrásra akadtak, melynek értékesítésére Marosvásárhelyen 5 millió K alaptőkével részvénytársaság van alakulóban.

Nagymagyaralföldi építő- és műszaki r.-t. cég alatt 150.000 K alaptőkével új részvénytársaság van alakulóban Debrecenben.

Kiviteli áruk csomagolása. Kiadja a m. kir. Kereskedelmi Múzeum. Budapest 1910. A kereskedelemügyi m. kir. minister megbízásából adta ki a Kereskedelmi Múzeum a fenti című úttörő munkát, azon célból, hogy a különböző és kivitelünkre nézve jelentőséggel bíró csomagolási módokat és eljárásokat ismertesse.

Felelős szerkesztő : **Dr. LÁNCZI JENŐ.**